

[Uvodnik](#)

/ Cvjetana Plavša-Matić /

[Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji](#)

/ Vladimir Drobnjak /

[Nacionalni odbor kao radno tijelo Hrvatskoga sabora provodi parlamentarni nadzor nad pristupnim pregovorima](#)

/ Ivica Račan /

[Komunikacijska strategija za informiranje hrvatske javnosti o Europskoj uniji i pripremama za članstvo](#)

/ mr. sc. Marija Pejčinović Burić /

[Dnevnik stipendistice iz Bruxellesa](#)

/ Nikolina Svalina /

[Neprofitni je sektor u Republici Češkoj bio najbolje pripremljen za članstvo u EU-u](#)

/ David Stulik /

[Izvištaji udruga s međunarodnih skupova](#)

[Pojmovnik civilnoga društva: lobiranje](#)

/ dr. sc. Igor Vidačak /

[Indeks civilnoga društva: rezultati istraživanja provedenog u Hrvatskoj od 2003. do 2005.](#)

/ prof. dr. Gojko Bežovan /

[USKLAĐIVANJE HRVATSKOGA ZAKONODAVSTVA S PRAVNOM STEČEVINOM EU-a](#)

/ mr.sc. Darko Terek /

[Od građanskih inicijativa do organizacijskog razvoja](#)

/ Marija Boltek /

[Pitate/Odgovaramo](#)

/ mr. sc. Marija Zuber, Računovodstvo i financije /

[Sa svih strana](#)

[Jedna rasa - ljudska rasa](#)

Uvodnik

Poštovane čitateljice i poštovani čitatelji,

ovaj 6. broj časopisa *Civilnodruštvo.hr* važan je zbog toga što obilježava jedan kraj i jedan početak: kraj prvoga godišta izlaženja časopisa i početak pregovora Republike Hrvatske za punopravno članstvo u Europskoj uniji.

Proces pridruživanja Europskoj uniji i uloga organizacija civilnoga društva u tome procesu središnja je tema ovoga broja časopisa.

Iz pera glavnoga pregovarača, predsjednika Nacionalnoga odbora za praćenje pregovora o pristupanju EU-u i državne tajnice za europske integracije dan je uvid u sudjelovanje stručnjaka i stručnjakinja iz organizacija civilnoga društva u službenim pregovaračkim timovima Republike Hrvatske, u mogućnosti otvaranja prostora dijaloga i širih rasprava o pregovaračkim pozicijama te u komunikacijsku strategiju koja se u jednome segmentu oslanja i na organizacije civilnoga društva kao multiplikatore i pokretače javnoga mišljenja, odnosno posrednike u približavanju europskoga projekta građankama i građanima Republike Hrvatske jer će oni u konačnici odlučiti na referendumu o ulasku Hrvatske u Europsku uniju.

Dodana vrijednost tim vrlo kvalitetnim člancima jest pogled na svakodnevni život Bruxellesa, institucija Europske unije i europskih organizacija civilnoga društva u dnevniku jedne od stipendistica Nacionalne zaklade u Programu informiranja i izobrazbe o EU-u za udruge u Hrvatskoj te prijenos iskustva čeških organizacija civilnoga društva iz procesa pridruživanja njihove zemlje Europskoj uniji i savjeti kolegicama i kolegama u organizacijama civilnoga društva u Hrvatskoj.

U sklopu središnje teme ovoga broja časopisa pročitajte još i o lobiranju te o usklađivanju hrvatskoga zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a.

Svim pretplatnicima na časopis darujemo knjigu *Katalog programa neformalnog obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo koje provode organizacije civilnoga društva*, a koju je izdala Nacionalna zaklada.

Zanimljive priloge pročitajte u izvješćima udruga koje su dobile potporu na natječaju Nacionalne zaklade za sudjelovanje na međunarodnim skupovima ili za dolazak inozemnih stručnjaka na događaje koje organiziraju udruge u Hrvatskoj. A tko je i za što dobio potporu na svim natječajima Nacionalne zaklade u 2005. godini, pročitajte u članku *Od građanskih inicijativa do organizacijskoga razvoja* i pretražite na redizajniranim i obogaćenim internetskim stranicama Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva <http://zaklada.civilnodrustvo.hr>.

I na kraju časopis donosi i članak o demistificiranju društvene odgovornosti poduzeća te vrlo zanimljivo usporedno istraživanje razvoja civilnoga društva u Hrvatskoj od 2003. do 2005. godine iskazano indeksom civilnoga društva.

Nadamo se da ćete tekstove objavljene u ovom broju sa zanimanjem pročitati te da ćete se odlučiti, ako dosad još niste, na pretplatu na časopis. Podsjećamo da je časopis

Civilnodruštvo.hr dvojezični dvomjesečnik, iz kojega članke objavljujemo i na stranicama Zaklade <http://zaklada.civilnodrustvo.hr>, a kao tiskovina dostupan je isključivo u pretplati.

Sve dosadašnje pretplatnike pozivamo da obnove svoju pretplatu i za sljedeće godišće, uz zahvalu za dosad iskazano povjerenje.

Svjesni da ovako važan i sveobuhvatan časopis neće biti moguće uređivati bez povratnih informacija naših pretplatnika i šire zainteresirane javnosti, pozivamo Vas da nam u tome pomognete te nam svoje prijedloge i komentare pošaljete na telefaks broj 01/23 99 111 ili adresu e-pošte info@zaklada.civilnodrustvo.hr

Ugodno Vam čitanje,

Cvjetana Plavša-Matić

Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji

Pregovori će rezultirati pozitivnom transformacijom pravnoga, gospodarskoga i društvenoga sustava hrvatskoga društva

Važnost predstavnika civilnoga društva, čije su 53 udruge uključene u pregovaračku strukturu, osobito je velika zbog potrebe diseminiranja znanja i informacija o EU-u na široke skupine građana. Modelom pregovaračke strukture omogućena je aktivna komunikacija s civilnim društvom u primanju prijedloga i komentara od predstavnika civilnoga društva te pravodobnim pružanjem svih relevantnih informacija o procesu pregovora.

Autor: Vladimir Drobnjak, glavni pregovarač

Pregovori o pristupanju otvoreni 3. listopada 2005.

Otvaranjem pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji 3. listopada 2005. u Luksemburgu otvorena je nova faza u odnosima Republike Hrvatske i Europske unije. Krajnji je cilj pregovora o pristupanju punopravno članstvo Hrvatske u Europskoj uniji. Otvaranjem pregovora počeo je intenzivan proces tijekom kojega će Hrvatska proći put sveobuhvatne prilagodbe pravnomu, gospodarskomu i društvenomu sustavu Europske unije, što će rezultirati cjelovitom pozitivnom transformacijom hrvatskoga društva. Ona je usmjerena bržemu gospodarskomu razvitku zemlje, jačanju pravne sigurnosti te rastu životnoga standarda svih hrvatskih građana. Uspjeh pregovora o članstvu Hrvatske u Europskoj uniji neće ovisiti samo o djelovanju Vlade, Hrvatskoga sabora, pregovaračkoga tima i državne uprave nego i o svim segmentima hrvatskoga društva, koje će se morati učinkovito prilagoditi promjenama što ih donosi članstvo u Europskoj uniji. Konačni rezultat - pristupanje Europskoj uniji - ovisit će o svim građanima Hrvatske, koji će o tome odlučivati na referendumu nakon završetka pregovora.

Hrvatska stekla status pridružene članice EU-a i države kandidatkinje za članstvo

Hrvatska u odnosima s Europskom unijom ima dvostruki status - pridružena je članica EU-a, što proizlazi iz toga da je na snazi Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, a ujedno je i država kandidatkinja za članstvo, koja je počela pregovore o pristupanju. Europska je unija

razvila nekoliko instrumenata procesa pristupanja čija je svrha olakšati državi kandidatkinji ispunjavanje kriterija za članstvo: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Pristupno partnerstvo, prepristupni programi pomoći te politički dijalog. Iz navedenoga je vidljivo da su odnosi Hrvatske s Europskom unijom mnogo složeniji i širi od samih pregovora o pristupanju, a njihov uspjeh u jednakoj mjeri ovisi o učinkovitome djelovanju Hrvatske na svim spomenutim područjima.

Pregovori strukturirani u 35 poglavlja

Koliko opsežan posao čeka Hrvatsku, najbolje ilustrira popis 35 pregovaračkih poglavlja, koja tematski pokrivaju raznovrsna područja. Tijekom pregovora o pristupanju Hrvatska će nastaviti usklađivanje nacionalnoga zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije te na kraju procesa nijedan segment hrvatskoga zakonodavstva neće ostati neusklađen sa zakonodavstvom Europske unije. Kroz procjenu kompatibilnosti hrvatskoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije i ocjenu njegove provedbe proći će svi sektori. Taj je postupak upravo u tijeku u tzv. *screeningu*, odnosno analitičkome pregledu i ocjeni usklađenosti nacionalnoga zakonodavstva države kandidatkinje s pravnom stečevinom Europske unije. Do kraja veljače Hrvatska je prošla objasnidbeni *screening* (tijekom kojega Europska komisija objašnjava državi kandidatkinji pravnu stečevinu Europske unije) za ukupno četrnaest poglavlja pregovora te bilateralni *screening* (tijekom kojega država kandidatkinja predstavlja svoje zakonodavstvo Europskoj komisiji) za deset poglavlja. Cjelokupan bi proces analitičkoga ispitivanja zakonodavstva trebao završiti do jeseni. Nakon završetka *screeninga* i pozitivne odluke država članica Europske unije u Vijeću o spremnosti države kandidatkinje za otvaranje pregovora o pojedinoj poglavlju, pregovori o svakome poglavlju vode se u okviru bilateralne međuvladine konferencije. Pritom je važno napomenuti da nije riječ o pregovorima u klasičnome smislu riječi, jer se ne pregovara o sadržaju pravne stečevine, nego o uvjetima pod kojima država kandidatkinja pristupa Europskoj uniji.

U radne skupine za pregovaračka poglavlja uključeno 1500 stručnjaka

Ulazak Hrvatske u Europsku uniju od strateškoga je interesa. Podizanje životnoga standarda građana, gospodarske prednosti jedinstvenoga tržišta Europske unije i gospodarski rast samo su neke pogodnosti koje donosi članstvo u Europskoj uniji. Članstvo u Uniji podrazumijeva i više institucionalne, pravne i demokratske standarde te razvijenije civilno društvo. Popis argumenata za ulazak u EU time nije iscrpljen. S pristupanjem Europskoj uniji Hrvatska ulazi u zajedničku zonu visoke razine individualne i kolektivne stabilnosti i sigurnosti te ravnopravno sjeda za stol za kojim se donose odluke od najvećega značenja za budućnost cijeloga europskoga kontinenta u desetljećima koja dolaze. Zauzimanje ravnopravnoga mjesta za tim europskim stolom za Hrvatsku je od najvećega državnoga i nacionalnoga interesa.

Radi vođenja brzih i kvalitetnih pregovora hrvatska je pregovaračka struktura u njih uključila i mnogobrojne stručnjake iz relevantnih područja izvan sustava državne uprave. U radne skupine za svako od poglavlja pregovora uključeni su ljudi čijim se sudjelovanjem u procesu pregovora osigurava transparentnost, edukativnost i mogućnost prenošenja znanja o Europskoj uniji u široke slojeve društva i struke. Među približno 1500 članova radnih skupina nalaze se predstavnici tvrtki, fakulteta, sindikata, civilnoga društva, obrtnika, komora.

Njihova je uloga da svojom stručnošću pomognu pregovaračkoj skupini, ali i da prenesu znanja i iskustva stečena u pregovorima na organizacije koje predstavljaju i strukture društva čiji su dio.

Predstavnici iz 53 udruge uključeni u pregovaračku strukturu

Važnost predstavnika civilnoga društva, čije su 53 udruge uključene u pregovaračku strukturu, osobito je velika zbog potrebe širenja znanja na zainteresirane skupine stanovništva. Ovim modelom pregovaračke strukture omogućena je aktivna komunikacija s civilnim društvom u primanju prijedloga i komentara te u pravodobnome pružanju svih relevantnih informacija o procesu pregovora. Kontinuirano komuniciranje s civilnim društvom jedan je od glavnih ciljeva Komunikacijske strategije za informiranje hrvatske javnosti o Europskoj uniji i pripremama za članstvo, koja definira potrebu pojačane suradnje s njegovim predstavnicima.

Proces pristupanja Hrvatske EU-u zajedničko je pitanje svih hrvatskih građana, bez čijega ukupnoga doprinosa konačni cilj neće biti ostvaren. Kao glavni pregovarač, vjerujem da će konačna odluka hrvatskih građana otvoriti put članstvu Hrvatske u Europskoj uniji.

Nacionalni odbor za praćenje pregovora o pristupanju EU

Nacionalni odbor kao radno tijelo Hrvatskoga sabora provodi parlamentarni nadzor nad pristupnim pregovorima

Ivica Račan, predsjednik Nacionalnoga odbora za praćenje pregovora o pristupanju EU-u

Sažetak: Najvažnije pitanje u okviru procesa pristupanja EU-u oko kojega bi državne institucije i organizacije civilnoga društva trebale surađivati jest komunikacija s građanima. Odluku o pristupanju EU-u donijet će birači na referendumu, a da ta odluka bude pozitivna, za nju bi, prema Ustavu, trebala glasovati većina ukupnoga broja birača u državi. U ovom trenutku raspoloženje javnoga mišljenja pokazuje da takve potpore birača zasad nema.

Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji proces je čiji će tijek i krajnji rezultat snažno utjecati na sve dijelove hrvatskoga društva. Sveobuhvatne promjene i reforme koje će se provesti višestruko će utjecati na svakodnevicu i interese građana. Jedan aspekt toga procesa jesu institucionalne i zakonodavne reforme političkoga i gospodarskoga sustava, a drugi potreba promjene svijesti i načina razmišljanja građana Hrvatske. Stoga je vrlo važno da se pristupanje EU-u u političkome životu i najširoj javnosti prepozna i prihvati kao projekt koji uključuje društvo u cjelini i u čijoj realizaciji, uz političke predstavnike i državne institucije, u znatnoj mjeri treba sudjelovati i civilno društvo.

Na političkoj razini članstvo u EU strateški nacionalni cilj

Na političkoj je razini još u prosincu 2002. godine, donošenjem Rezolucije Hrvatskoga sabora o pridruživanju EU-u, utvrđeno da je punopravno članstvo u EU-u strateški nacionalni cilj kojemu će Sabor u daljnjem djelovanju davati punu i stalnu potporu. Konsenzus parlamentarnih stranaka potvrđen je u prosincu 2004. godine donošenjem Zajedničke izjave svih parlamentarnih stranaka o početku pregovora RH i EU-a te u siječnju 2005. godine prihvaćanjem Deklaracije o temeljnim načelima pregovora za punopravno članstvo u EU-u i

Izjave Hrvatskoga sabora i Vlade RH o zajedničkom djelovanju u procesu pregovora za članstvo u EU-u.

Nacionalni odbor osnovan konsenzusom svih parlamentarnih stranaka 2005. godine

Nacionalni odbor osnovan je 19. siječnja 2005. godine kao rezultat suglasnosti da je članstvo u EU-u strateški nacionalni cilj, za čije je ostvarivanje nužno zajedničko djelovanje izvršne i zakonodavne vlasti kroz osiguranje transparentnoga procesa vođenja pristupnih pregovora. Jedan od najvažnijih elemenata toga procesa jest odgovarajući parlamentarni nadzor nad pristupnim pregovorima, koji se ostvaruje preko Nacionalnoga odbora. Uloga koju Nacionalni odbor ima u pregovaračkom procesu precizno je definirana u Odluci o njegovu osnivanju. Odbor nadgleda i ocjenjuje tijek pregovora, daje mišljenje i smjernice u ime Hrvatskoga sabora o pripremljenim pregovaračkim pozicijama, razmatra informacije o pregovaračkom procesu, razmatra i daje mišljenja o pitanjima koja će se otvarati tijekom pregovora, razmatra i ocjenjuje pregovaračko djelovanje pojedinih članova pregovaračkoga tima te, prema potrebi, daje mišljenje o usuglašavanju hrvatskoga zakonodavstva s propisima Europske unije. Predsjednik Nacionalnoga odbora održava redovite konzultacije i razmjenjuje informacije s Predsjednikom Republike, predsjednikom Vlade i predsjednikom Sabora te održava redovite konzultacije s voditeljem izaslanstva i glavnim pregovaračem o tijeku pregovora, otvorenim pregovaračkim pitanjima i mogućim načinima zatvaranja pojedinih poglavlja pregovora.

Premda mišljenja i smjernice Nacionalnoga odbora o pregovaračkim pozicijama za hrvatsku Vladu i pregovaračko izaslanstvo (na kojima je odgovornost za uspješno vođenje i zaključenje pregovora) formalno-pravno nisu obvezujući, njihova specifična politička težina proizlazi upravo iz činjenice da je Odbor nastao kao rezultat parlamentarnoga konsenzusa, pa se tako i njegove odluke donose jednoglasno, ali i iz njegova sastava, koji čine predstavnici parlamentarnih političkih stranaka, Ureda Predsjednika Republike, socijalnih partnera (sindikata i poslodavaca) te akademske zajednice.

U tome smislu Nacionalni odbor u određenome smislu predstavlja širok presjek glavnih institucionaliziranih interesa zastupljenih u hrvatskome društvu. Istodobno je sasvim jasno da u Nacionalnome odboru nisu predstavljeni svi pojedinačni interesi koje zastupaju organizacije civilnoga društva u Hrvatskoj. Realno gledajući, to i nije moguće zbog niza objektivnih razloga vezanih uz učinkovitost djelovanja Odbora, ali i zbog same prirode pregovora, koji se vode sukladno diplomatskim običajima i pravilima i tijekom kojih se katkada, zbog osjetljivosti procesa, mora razgovarati iza zatvorenih vrata.

Predstavnici organizacija civilnoga društva uključeni u screening

Unatoč tim objektivnim ograničenjima, postoji dovoljno prostora za dijalog i interakciju Nacionalnoga odbora, ali i pregovaračke skupine s organizacijama civilnoga društva posredovanjem drugih mehanizama transparentnosti, kojima se može nadoknaditi određeni demokratski deficit, koji sa sobom nosi svaki pregovarački proces. U slučaju pregovaračkoga tima, predstavnici pojedinih interesnih skupina i organizacija civilnoga društva uključeni su u radne skupine te su sudjelovali u postupku pregleda i ocjene usklađenosti hrvatskoga zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a, tj. u screeningu.

Što se tiče Nacionalnoga odbora, odluka o njegovu osnivanju omogućuje da se na njegove sjednice pozovu predsjednici drugih radnih saborskih tijela, predsjednici klubova zastupnika u Hrvatskome saboru, predstavnici strukovnih udruga, znanstvenici i stručnjaci iz pojedinih područja važnih za proces pregovora. To otvara prostor da se u rasprave unutar Nacionalnoga odbora o pregovaračkim pozicijama za pojedina područja uključe predstavnici zainteresiranih organizacija civilnoga društva. Odbor će pozitivno reagirati na njihove inicijative i iznaći modalitete za dijalog i neformalno sudjelovanje u raspravama o pregovaračkim pozicijama. Naime, organizacije civilnoga društva u pojedinim pitanjima, poput zaštite okoliša i nekih drugih područja, posjeduju znanje i ekspertizu koja može pridonijeti definiranju i argumentaciji hrvatskih pregovaračkih pozicija.

Dijalog s civilnim društvom ojačat će položaj Hrvatskoga sabora
Dijalog i suradnja s civilnim društvom može samo ojačati položaj Sabora, i to ne samo u fazi pregovora i zakonodavne aktivnosti usklađivanja propisa s regulativom EU-a, već i kad Hrvatska postane članicom EU-a. S približavanjem Uniji Sabor će, budući da će dio nacionalnih politika u pojedinim područjima prijeći u djelokrug tijela EU-a, sve manje biti zakonodavno, a sve više predstavničko tijelo i u tom će smislu jedan od izazova biti kako ostvariti interakciju civilnoga društva sa Saborom u tako izmijenjenoj budućoj ulozi. Ako se takvi mehanizmi mogu početi graditi već sad, učinci demokratskoga deficita koji će se javiti u onom trenutku kad se dio procesa odlučivanja o konkretnim pitanjima prenese na Bruxelles mogu biti manji.

Važno pitanje u okviru procesa pristupanja EU-u oko kojega bi državne institucije i organizacije civilnoga društva trebale surađivati jest i komunikacija s građanima. Odluku o pristupanju EU-u donijet će birači na referendumu, a da ta odluka bude pozitivna, za nju bi, prema Ustavu, trebala glasovati većina ukupnoga broja birača u državi. U ovom trenutku raspoloženje javnoga mišljenja pokazuje da takve potpore zasad nema, a Hrvatska je tek na početku pregovora te se još nisu ni načela teška pregovaračka poglavlja.

Udruge prepoznate kao multiplikatori i pokretači javnoga mišljenja

Među ostalim i na poticaj Nacionalnoga odbora, Vlada je pripremila komunikacijsku strategiju, o kojoj je nedavno raspravljao i Sabor i kojoj je cilj aktivno uključivanje svih segmenata hrvatskoga društva u široku javnu raspravu kako bi nakon dovršetka pregovora građani na referendumu mogli odlučiti o pristupanju EU-u. Programe konkretne provedbe te komunikacije za ovu i sljedeće godine Vlada tek treba donijeti. U njoj se nevladine organizacije ističu kao dio ciljne skupine multiplikatora i pokretača javnoga mišljenja, u osnovi kao partner. S obzirom na izravni kontakt koji organizacije civilnoga društva imaju s građanima, prirodno je da državna tijela u njima vide važne partnere u komunikaciji s građanima, jednako kao što su legitimna očekivanja nevladinih organizacija da državna tijela u odgovarajućoj mjeri uzmu u obzir interese koje u procesu pristupanja EU-u artikulira civilno društvo.

Pitanje komunikacije s građanima i pridobivanja javnoga mišljenja bit će težak posao. Činjenica je da očekivano članstvo u EU-u u nekim slojevima društva pobuđuje strah koji je u pravilu zasnovan na nedovoljnome znanju i nedostatku informacija, što rezultira negativnim

stajalištem u domaćoj javnosti, koje je, čini se, rasprostranjeno u svim slojevima i kategorijama građana. Takvu sumnjičavost zlorabe protivnici EU-a i dodatno je potiču političkim parolama na vrlo jednostavnoj razini komunikacije, uz uporabu iskrivljene i često neistinite argumentacije. Najbolji način da se utječe na promjenu takva stajališta jest pružiti građanima uravnoteženu i argumentiranu sliku o EU-u te realan i iskren prikaz pregovora i učinaka koje će na njih imati buduće članstvo, kako bi građani sami mogli zaključiti da je članstvo Hrvatske u EU-u ne samo opći nacionalni nego i njihov osobni interes. U tome smislu organizacije civilnoga društva mogu biti poveznica u uspostavi povjerenja, predstavljanju i približavanju često složenih pitanja koja sa sobom nosi približavanje EU-u.

Sveobuhvatnost procesa pristupanja EU-u i buduće članstvo upućuju na važnost izgradnje partnerstva državnih tijela i organizacija civilnoga društva kroz dijalog i, kad kod je to moguće, savjetovanje o konkretnim pitanjima sukladno dobroj praksi kakva već postoji u EU-u. Može se očekivati da će se kroz taj proces učenja s vremenom izgraditi sustav informiranja i komuniciranja o europskim integracijama utemeljen na mreži vladinih i nevladinih organizacija koje surađuju i informacije o pitanjima vezanima za EU prenose i prilagođuju ciljnim skupinama kojima se obraćaju.

Komunikacijska strategija za informiranje hrvatske javnosti o Europskoj uniji i pripremama za članstvo

Nedavnim prihvaćanjem Strategije započelo komuniciranje Europe u Hrvatskoj

U provedbi strategije ključnu ulogu - prepoznatu i u EU-u - ima široko definirano civilno društvo. U prošlogodišnjem priopćenju Europske komisije o civilnome dijalogu, uloga civilnoga društva u komuniciranju Europe proširuje se i na međunarodne aktivnosti. Presudni povodi za to negativni su događaji u EU-u vezani za referendum o europskome ustavu i općenito jače preispitivanje građana *vis-à-vis* gospodarskih i ostalih mogućnosti koje nosi EU.

mr. sc. Marija Pejčinović Burić, državna tajnica za europske integracije Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija

Nakon počinjanja pristupnih pregovora s Europskom unijom u listopadu 2005. Hrvatski je sabor, uz Rezoluciju o strategijskim odrednicama pregovora Republike Hrvatske s EU-om, donio i Zaključak kojim zadužuje Vladu RH da uputi Hrvatskomu saboru na prihvaćanje sveobuhvatnu komunikacijsku strategiju Republike Hrvatske. Cilj je komunikacijske strategije za informiranje hrvatske javnosti o EU-u i pripremama za članstvo upoznavanje građana s prednostima i nedostacima članstva u EU-u, zacrtanom dinamikom pregovora i postignutim rezultatima. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija izradilo je komunikacijsku strategiju surađujući pritom sa svim zainteresiranim dionicima, od drugih ministarstava do predstavnika Hrvatskoga sabora, Delegacije Europske komisije, stručne javnosti, medija, akademske i vjerskih zajednice te nevladina sektora. Potkraj siječnja ove godine Sabor je prihvatio novu strategiju, čime je projekt komuniciranja Europe ušao u fazu primjerenu nedavno započetim pristupnim pregovorima s EU-om. U skladu s ciljanim datumom ulaska u članstvo, strategija predviđa aktivnosti tijekom sljedeće tri godine.

Nedavnim prihvaćanjem strategije projekt komuniciranja Europe je započeo

U razdoblju do članstva pripreme su aktivnosti nužne i izvan sustava državne uprave. Posao usklađivanja s Europskom unijom naime nije moguće kvalitetno odraditi bez specifičnih znanja gospodarstvenika, javne uprave, područne i lokalne samouprave, socijalnih partnera te nevladina sektora. Za ostvarenje pune koristi od članstva ključan je stoga doprinos društva u cijelosti. U tome je smislu informiranost i poznavanje sustava i prilika u EU-u ključ uspješne pripreme za članstvo. Komunikacijska strategija stoga predstavlja izniman doprinos, ali i izazov hrvatskoj državnoj upravi i ostalim sudionicima pretpristupnoga procesa. Cilj je strategije povećati opseg i kvalitetu informiranja o integracijskome procesu i važnosti članstva te ujedno poticati zanimanje svih segmenata hrvatskoga društva za tematiku vezanu za EU. To je ujedno temeljna pretpostavka odgovornoga odlučivanja hrvatskih građana na referendumu o članstvu. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija u komuniciranju o pristupanju EU-u sljedećih će se godina još intenzivnije povezati s mjerodavnim ministarstvima, Delegacijom Europske komisije i sudionicima procesa izvan državne uprave kako bi se sinergijski povećao učinak informiranja. Nova komunikacijska strategija nastavlja i jača dosadašnje aktivnosti te predviđa mnogobrojne nove kako bi se javnosti pružile lako dostupne i razumljive informacije. To uključuje pravodobno izvještavanje o napretku pristupnih pregovora te obvezama i prednostima koje donosi članstvo, smanjivanje nerealnih očekivanja i uklanjanje neutemeljenih stereotipa vezanih uz integracijski proces.

Predviđena široka mreža koordinatora za informiranje o EU

Predviđena je tako uspostava mreže koordinatora za informiranje o EU-u u mjerodavnim ministarstvima kako bi javnosti o učinku procesa pristupanja EU-u bili dostupni podaci iz pojedinih sektorskih područja. Pitanja poljoprivrede, nekretnina, državnih potpora i ujednačenoga razvoja regija nalaze se među najčešće spominjanima na početku pristupnih pregovora. Međutim, zanimanje javnosti i pojedinih skupina odnosi se na još mnogo specifičnih područja djelovanja EU-a. Stoga će se uspostavom mreže koordinatora za informiranje o EU-u postići veća usklađenost tijela državne uprave u komuniciranju aktualnih tema. Planira se također pojačati istraživanja javnoga mišljenja prema sektorima i ciljanim skupinama da bi se bolje prepoznale potrebe za informiranjem i obrazovanjem te odgovorilo primjerenim i ciljanim aktivnostima. Upoznatost s činjeničnim stanjem i mogućnostima unutar EU-a nužno je za izgradnju odgovornoga i argumentiranoga stajališta o članstvu. Ako je suditi prema kretanjima javnoga mišljenja i broju neopredijeljenih o iznimno važnome pitanju članstva, hrvatski građani svoj odnos prema EU-u temelje više na emotivnim reakcijama nego na znanju i objektivnome uvidu u problematiku EU-a.

Strategija predviđa jaku suradnju s medijima, civilnim društvom te vjerskim zajednicama

Kako bi se rasprava o članstvu kvalitetno vodila u predstojećemu razmjerno kratkome pretpristupnome razdoblju, komunikacijska strategija upućuje na potrebu jačanja suradnje s nacionalnim i lokalnim medijima, civilnim društvom te vjerskim zajednicama. Naime, upravo ti čimbenici javnoga života dopiru do svih segmenata društva te utječu na formiranje javnoga mišljenja i potiču raspravu o aktualnim temama. Predviđena je i pojačana suradnja s civilnim društvom kao jednim od pokretača javnoga mišljenja, i to s nevladinim organizacijama, zakladama, udrugama, društvima i drugima, na nacionalnoj i lokalnoj razini. Suradnja bi uključivala široko područje - od europskih pitanja do pitanja važnih za ciljne skupine u

kontekstu europskih integracija (mladi, žene, potrošači, umirovljenici, otočno i ruralno stanovništvo i drugi). Nastoji se pojačati suradnja predstavnika civilnoga društva i Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija putem seminara, konferencija, javnih rasprava i događaja, distribuiranjem publikacija (primjerice, o pregovorima), osmišljavanjem i sudjelovanjem u medijskim nastupima (televizijski i radijski programi, novine i časopisi). Predviđeno je također sufinanciranje aktivnosti kojima nevladine organizacije pridonose kvalitetnomu i objektivnomu upoznavanju javnosti s obvezama u pretpristupnome razdoblju te nakon pristupanja EU-u. Suradnja s udrugama, društvima i skupinama na lokalnoj razini predviđa i nastavak financiranja tzv. euroinfotočaka, a moguće i usluge infotelefona, kao dodatnih izvora pravodobnoga i objektivnoga informiranja i obrazovanja diljem Hrvatske.

U komunikaciji nastojat će se izbjeći jednosmjerno komuniciranje, a potaći dijalog i raspravu

Uz uvođenje novih, predviđa se i nastavak dosadašnjih aktivnosti kojima je Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija sustavno informiralo i obrazovalo državnu upravu, područnu i lokalnu samoupravu, ciljane skupine i javnost općenito - nerijetko u suradnji s nevladinim sektorom. Nastavlja se tako Nacionalni forum o pristupanju Europskoj uniji, u okviru kojega su predstavnici državne uprave i partnera iz javnoga, civilnoga i akademskoga života u više navrata imali priliku raspravljati o tematici usko vezanoj uz proces europskih integracija (očuvanje nacionalnoga identiteta unutar EU-a, reforma školstva i bolonjski proces, informiranje o EU-u). Namjera je Nacionalni forum pretvoriti u prepoznatljiv i što posjećeniji događaj koji kroz aktualna pitanja i interakciju s javnosti približava izazove, ali i prednosti članstva. Time se nastoji izbjeći jednosmjerna komunikacija koja zapostavlja otvorenu raspravu i dijalog o EU-u, što se pokazalo kao nedostatak karakterističan i za nove i za stare članice. Kako bi se omogućila kvalitetna razmjena znanja i mišljenja, nastavit će se putem medija rad na informiranju i obrazovanju i mlađe i starije populacije te drugih ciljnih skupina. Predviđene su konferencije za tisak, istraživanja javnoga mišljenja, tiskane i elektroničke publikacije na temu Europske unije i integracijskoga procesa, a uz postojeću internetsku stranicu Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija i posebna stranica o pristupnim pregovorima (www.eu-pregovori.hr), kampanje, konferencije, prezentacije, predavanja i seminari, radionice, euroinfotočke i infotelefon, aktivnosti tijekom Europskoga tjedna i drugo.

Za provedbu strategije 2006. osigurana su velika sredstva iz brojnih fondova EU

Za provedbu Komunikacijske strategije osigurana su sredstva na godišnjoj razini u državnome proračunu. U okviru proračunskih mogućnosti povećane su stavke za usluge promidžbe i informiranja te za tisak edukativnih publikacija i materijala. Uz proračunska sredstva, za provedbu komunikacijske strategije 2006. osigurat će se financijska sredstva i putem bilateralne pomoći država članica EU-a, potpore Delegacije Europske komisije te pretpristupnih programa EU-a. Nastavit će se suradnja s partnerskim organizacijama (Hrvatskom gospodarskom komorom, Hrvatskom obrtničkom komorom, Hrvatskom udrugom poslodavaca i dr.) i privatnim sektorom, koji vlastitim sredstvima pomaže provedbu pojedinih projekata.

Do sada iskazano zanimanje partnera za komunikacijsku strategiju i aktivnosti Ministarstva upozorava na spremnost na zajednički i sustavni rad u komuniciranju Europe. Pozitivno

stajalište partnera u aktualnim je okolnostima iznimno važno. Pred Hrvatskom je razmjerno kratak rok za pripremu za članstvo u EU-u, koji sa svoje strane nailazi na izazove vezane uz komuniciranje europskih integracija svojim građanima. U tom su smislu učinkovita komunikacija i sustavni dijalog s građanima EU-a i zemalja kandidata presudni za uspješan nastavak integracijskog procesa. U ovom projektu ključnu ulogu - prepoznatu i u EU-u - ima široko definirano civilno društvo. U prošlogodišnjem priopćenju Europske komisije o civilnome dijalogu uloga civilnoga društva u komuniciranju Europe proširuje se tako i na međunarodne aktivnosti, odnosno na dijalog građana zemalja članica i građana zemalja kandidata za članstvo. Jedan od povoda za nastanak te inicijative negativni su događaji u EU-u vezani za referendum o europskome ustavu i općenito svojevrсно preispitivanje građana *vis-a-vis* gospodarskih i ostalih mogućnosti EU-a. U tom je smislu komuniciranje Europe nužno kao priprema za članstvo, ali i kao pretpostavka učinkovitoga funkcioniranja unutar EU-a u skladu s vizijama i prioritetima građana. Stoga je jedan od temelja nove komunikacijske strategije partnerstvo državne uprave s nevladinim, javnim i privatnim sektorom, koji svaki u svojem dijelu zastupa interese hrvatskih građana. Na taj se način već u pretpripravnome razdoblju osigurava dijalog o EU-u i našem mjestu u njemu.

Program informiranja i izobrazbe o EU za predstavnike udruga iz Hrvatske

Dnevnik stipendistice iz Bruxellesa

Sažetak: Nevladine se organizacije u Bruxellesu bave isključivo tzv. fundraisingom, praćenjem, zagovaranjem i lobiranjem za politike usko vezane uz njihovo područje djelovanje. Svaka organizacija ili mreža koja si to može priuštiti ima predstavništvo u Bruxellesu. Neki kažu da koncentracija nevladinih organizacija u Bruxellesu postaje veća od one u New Yorku, što samo govori o važnosti koju Europska unija ima kao čimbenik svjetskoga poretka.

Autorica: Nikolina Svalina, Nansen dijalog centar Osijek

Došavši u Bruxelles...

Prije nego što sam krenula u Bruxelles, znanci koji su tamo bili savjetovali su mi: . Poslušala sam savjet, makar se desilo da mjesec rujan, kada sam bila, dugo nije bio tako sunčan, kišilo je tek 2-3 dana.

Na Gare du Midi dočekala me je Inna, kolegica iz ECAS-a, udruge domaćina, koja je idućih mjesec dana bila glavna savjetnica za sva moja pitanja i nedoumice. Odvela me je u stan, blizu postaje podzemne željeznice Madou, na nekih 15 minuta hoda od glavnoga bruxelleskoga trga Grand Place / Grotte Markt. Po izgledu stana na broju 12 u Rue de la Revolution , nitko ne bi rekao da su kroz njega prošle horde studenata. Pa ipak jesu. Sve je bilo sterilno uredno, na svome mjestu.

Nedostajalo je živo biće - biljka, da oplemeni hladnoću reda. Sutradan sam kupila ljubicu i dala joj ime Violeta. S Violetom je boravak u studentskom stančiću postao topliji.

OK, ali zašto sam ja zapravo ovdje?

Došla sam sa stipendijom ECAS-a (European Citizen Action Service) i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva kako bih u mjesec dana istražila politike i fondove EU-a vezane za ljudska prava, prava manjina, izbjeglice, izgradnju mira i spječavanje oružanih

sukoba, dječja prava i participativnu demokraciju. Ni manje ni više! Bila je to savršena prilika za Bruxellesa vlastitim osjetilima.

Do ureda ECAS-a, gdje mi je bila baza, imala sam pola sata hoda, što sam rado činila svako jutro. Vraćala bih se obično podzemnom željeznicom. Moj uobičajen radni dan izgledao je ovako: ustajanje oko pola 8, dolazak na posao oko 9, prvi sastanak oko 10, vraćanje na posao, drugi sastanak oko 1-2 poslijepodne, povratak na posao, dolazak kući između 6 i 7, pripremanje večere, čakulanje s cimericom. Od 9 do 12 navečer pripremanje sastanaka za sutra. I tako svaki dan. Čisti gastarbajterizam. U 18 radnih dana, koliko sam ih provela u Bruxellesu, imala sam 25 sastanaka, od koji 11 s predstavnicama/-cima institucija EU-a, ostatak s nevladinim organizacijama.

Velik broj nevladinih organizacija koje sam posjetila sjedište ima u blizini Europske komisije i Europskoga parlamenta, oko Place du Luxembourg, u Rue Belliard ili Square Ambiorix.

Odnos snaga u Bruxellesu

Nevladine se organizacije u Bruxellesu bave isključivo tzv. fundraisingom, praćenjem, zagovaranjem i lobiranjem za politike usko vezane uz njihovo područje djelovanje. Svaka organizacija ili mreža koja si to može priuštiti ima predstavništvo u Bruxellesu. Neki kažu da koncentracija nevladinih organizacija u Bruxellesu postaje veća od one u New Yorku, što samo govori o važnosti koju Europska unija ima kao čimbenik svjetskoga poretka.

Nevladine organizacije u Bruxellesu imaju svoje mjesto u političkome životu Europske unije i žive u simbiotskom odnosu s predstavnicima institucija EU-a.

Budući da se stanovništvo EU-a bliži broju od oko pola milijarde (trenutačno u EU-u živi 460 milijuna stanovnika), ključno pitanje za nevladne organizacije u Bruxellesu jest pitanje reprezentativnosti. U međunarodnim odnosima vlade razgovaraju kao legitimno izabrani predstavnici svojega naroda. Nevladinim organizacijama koje u Bruxellesu pokušaju utjecati na politike EU-a postavlja se isto pitanje: Nevladne su organizacije shvatile poruku i potrudile se naći dobar odgovor na to pitanje. Udružuju se u mreže ili prema zemlji iz koje dolaze (predstavništva nevladinih organizacija uglavnom iz novih članica ili iz država kandidatkinja) ili prema polju djelovanja, što se ipak događa znatno češće. Svoju reprezentativnost, a time i moć svojega glasa, obrazlažu brojkama.

Kao primjer europske krovne mreže može poslužiti Europska socijalna platforma, koja funkcionira kao i okuplja nekoliko tisuća nevladinih organizacija (www.socialplatform.org).

Udruge najteže dopiru do Europskog vijeća

Nevladine organizacije u Bruxellesu pokušavaju promicati svoje programe na različite načine. Organiziraju konferencije i okrugle stolove, sudjeluju u ekspertnim skupinama Komisije ili u procesima konzultacija koje organizira Komisija. Ipak, najbolje je imati dobru reputaciju i dobar osobni kontakt. Najlakše se dolazi do predstavnika različitih odbora i zastupnika u Parlamentu (ako imate dobar odnos s njihovim tajnicama/-cima i asistenticama/-ima) i ljudi zaposlenih u Komisiji. Najteže se dolazi do bilo koga u Europskome vijeću - do tajništva teško,

a do diplomatskega dijela gotovo nikako. Svi s kojima sam razgovarala kažu da je doprijeti do njih pravi jack pot, ali, naravno, i najveći izazov, jer je Vijeće najmoćnija institucija.

Najmanje vremena za Europski gospodarski i socijalni odbor

Europski gospodarski i socijalni odbor (ECOCOC) priča je za sebe. Okuplja - predstavnike poslodavaca, sindikata i nevladinih organizacija. Savjetodavno je tijelo i proizvodi samo vezana uz prijedlog Komisije. ECOSOC bi htio postati most između institucija EU-a i organiziranoga civilnoga društva. Međutim, nevladine organizacije i mreže u Bruxellesu ne gledaju baš dobrohotno na ECOSOC i osporavaju njegovu ulogu. Dovode u pitanje neutralnost i legitimnost predstavnika nevladinih organizacija koji rade u ECOSOC-u. Njih naime delegiraju ministarstva vanjskih poslova država članica, a ne civilno društvo. Osim toga, ECOSOC nema stvarnu moć i utjecaj i nevladine organizacije na njega ne troše puno vremena.

Sastanci udruga s službenicima EK i Parlamenta u sushi-restoranu

Predstavnici Komisije i Parlamenta trebaju nevladine organizacije u Bruxellesu jer one imaju informacije s terena. Jedan član Komisijine Opće uprave za proširenje rekao mi je: . Ako ugovorite sastanak s nekim od predstavnika/-ika institucija u Bruxellesu, bilo da vas prime u svojem uredu ili da se nađete u obližnjem sushi-restoranu u pauzi za ručak, dočekat će vas s papirom i olovkom u ruci, spremni na vaš izvještaj iz prve ruke. Zamolit će vas također da mu pošaljete daljnje informacije i/ili istraživanje elektroničkom poštom. Malo je teže izvući informacije od njih i potrebni su vam dobra priprema i upornost.

Otvorenost i spremnost na suradnju ovisi, kao i svugdje, od pojedinca. Bitno je znati da je prema unutarnjem protokolu Komisije svaki zaposlenik dužan odgovoriti na upit koji dobije (običnom poštom, faxom, elektroničkom poštom) najkasnije dva tjedna nakon primitka, i to na jeziku na kojem je upit poslan ako je riječ o jednome od 21 službenoga jezika EU. To ne znači da ćete uspjeti dogovoriti sastanak, ali ćete sigurno dobiti odgovor. Vjerovali ili ne, to uistinu funkcionira. Znanstvena fantastika za naše prilike, čast i ovaj put iznimkama koje nam potvrđuju pravilo.

Ne postoji strukturirani dijalog između Komisije i civilnoga društva, međutim, postoji dokument koji definira minimalne standarde konzultiranja. Taj dokument nije pravno obvezujući, ali odražava dobru volju Komisije da u proces sastavljanja prijedloga za nove direktive i regulative uključi predstavnice/-ike svih dionika na koje se taj prijedlog odnosi. Dokument, među ostalim, nalaže izradu učinaka uvođenja i provedbe zakona te konzultacije u javnosti koje moraju trajati najmanje 8 tjedana. Na sastanke i konzultacije pozivaju se europske krovne mreže jer se smatra da su one dovoljno reprezentativne.

Koji su izazovi za civilno društvo iz Hrvatske?

Nevladine se organizacije u Hrvatskoj, smatram, slabo pripremaju za život u EU-u. Čini se da se to ne shvaća kao jedan od prioriteta. Nevladine organizacije moraju najprije u Hrvatskoj izboriti bitku: moraju se organizirati i što bolje strukturirati kako bi se mogle priključiti europskim krovnim mrežama, ali i kako bi ojačale u zahtjevima za dijalogom s institucijama

vlastite države.

Nevladine organizacije iz Bruxellesa veoma su zainteresirane za to da u svoj rad uključe nacionalne mreže iz zemalja kandidatkinja, ali za to moramo imati kapaciteta i vremena za sudjelovanje.

Pred civilnim društvom u Hrvatskoj velik je izazov. Kad je riječ o znanjima i kvaliteti, imamo snažno civilno društvo, no, s druge strane, ono je vrlo rascjepkano, nekoordinirano i osuđeno na pojedinačne zahtjeve i istupe kad je riječ o potrebama i interesima civilnoga društva u cjelini.

Pitanje uključivanja civilnoga društva u procese donošenja zakona, pitanje civilnoga dijaloga o ulasku Hrvatske u EU, postizanje transparentnoga, uključivoga i trajnoga dijaloga - sve su to pitanja koja se tiču civilnoga društva u cjelini te ih, kao takve, civilno društvo u cjelini mora zagovarati, a njihovo ostvarenje ovisi isključivo o našoj proaktivnosti.

Uloga civilnoga društva u pregovorima za pristupanje EU-u: češko motrište

Neprofitni je sektor u Republici Češkoj bio najbolje pripremljen za članstvo u EU-u

Glavna razlika u odnosu na način financiranja iz fondova EU-a prije i poslije pristupanja Republike Češke u EU sadržana je u tome da je EU "odjednom" želio kupiti usluge od svakoga tko ih na najdjelotvorniji način mogao pružiti, što je bilo u suprotnosti s općom i širokom potporom razvoju civilnoga društva u pretpristupnome razdoblju. Češke su udruge morale shvatiti da EU više nije tu kako bi razvijao nacionalno civilno društvo, u što se u pretpristupnom razdoblju pogrešno vjerovalo.

David Stulik, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Prag

Četiri temeljne uloge civilnoga društva u procesu pristupanja EU-u

Prema iskustvima čeških nevladinih organizacija u razdoblju prije pristupanja EU-u, prepoznavamo nekoliko temeljnih uloga civilnoga društva.

Kao prvo, nevladine organizacije mogu odigrati ulogu izvora stručnosti u područjima u kojima javnoj upravi takva stručnost možda nedostaje. Ta područja uključuju, primjerice, zaštitu okoliša, zaštitu potrošača, društveno uključivanje i dr. To su područja u vezi s kojima su se češke vlasti uključene u pregovore savjetovale s odgovarajućim udrugama, iako je savjetovanje vođeno na neformalnoj razini.

Druga važna uloga civilnoga društva jest njegova klasična nadzorna uloga. Češke su udruge kontrolirale ispunjava li država obveze koje joj nameću pripreme za članstvo i na koji način to čini. Češke udruge bile su jedan od izvora informacija za redovita izvješća Europske komisije na područjima kao što su poštivanje ljudskih prava, prava manjina, reforma pravosuđa ili zaštita okoliša. Udruge ne samo što su jednostavno kontrolirale jesu li pojedine pravne norme prihvaćene nego i (što je vjerojatno još važnije) kako se one provode. Udruge su upozoravale na nepravilnosti, promašene ciljeve ili kašnjenja s pojedinim reformama. Treća je uloga jasno povezana s prve dvije. Naime, češke su nevladine organizacije bile uključene u procese reforme zakonodavstva, posebno u područjima u kojima su imale snažno razvijene sposobnosti i znanja. Znale su primijeniti pristupni program financijskih potpora PHARE koji je bio usmjeren na izradu određenih zakonskih akata potrebnih za pristupanje Češke EU-u. Financijske potpore dodijeljene su snažnim udrugama koje su djelovale u bliskoj suradnji s vladom na prihvaćanju pravne stečevine EU-a.

Taj transfer znanja u određenim područjima potaknut je i razvojem međusobnih veza između čeških organizacija i njihovih partnera u EU-u, koje su ih "opskrbljivali" europskim rješenjima i najboljom praksom. Zbog toga razvoj izravnih kontakata između EU-a i Češke predstavlja još jednu važnu ulogu civilnoga društva.

Posljednje, ali ne i manje važno, udruge su bile i jedan od najvažnijih kanala za povlačenje sredstava iz fondova EU-a u pretpristupnom razdoblju.

Institucionalni okvir za odnos između civilnoga društva i države

Glavni institucionalni okvir u pretpristupnom razdoblju unutar kojega su država i civilno društvo surađivali na pripremama za članstvo u EU-u bilo je Vladino vijeće za udruge, točnije, jedan od njegovih triju odbora - Odbor za suradnju s EU-om.

Vladino je vijeće bilo glavna platforma za koordinaciju napora i aktivnosti između države i civilnoga društva s jedne strane te između pojedinih udruga s druge strane.

Tijekom redovitih sastanaka pružane su najažurnije informacije o korištenju sredstava EU-a, stanju pregovora, pripremama za referendum o članstvu i sl. Odbor za suradnju s EU-om bio je najaktivnija platforma za lobiranje i koordinaciju u odnosu na programiranje strukturnih potpora EU-a, s obzirom na da se tu oblikovao najveći dio postulata nevladinih udruga te da je zamjenik premijera, koji predsjedava Vijećem, s njima mogao upoznati cijelu Vladu.

Na sličan način Vijeće je imalo veliku važnost u osiguravanju pravednoga i razvidnoga postupka imenovanja predstavnika nevladinih udruga u odbore za praćenje strukturnih potpora ili u Europski gospodarski i socijalni odbor. Postupci imenovanja na nacionalnoj su razini bili otvoreni za sve, a rezultirali su jasno prepoznatljivim i pristupačnim predstavnicima nevladinih udruga u službenim tijelima i strukturama drugih organizacija.

Najveći problem s Vladinim vijećem bio je nedostatak njegove neovisnosti i njegov sastav. Iako ulaže silan trud kako bi pozvalo i uključilo i druge udruge u svoje stručne skupine i odbore, Vijeće je zapravo dio državnog ustroja i ne biraju ga izravno nevladine organizacije. Predstavnike udruga imenuje zamjenik premijera.

Nažalost, češke udruge nisu uspjele uspostaviti vlastitu neovisnu i reprezentativnu platformu koja bi bila glavni partner državi i javnoj upravi. Alternativno rješenje s Vladinim vijećem bilo je lakši odabir jer je najvažnijim češkim udrugama nudilo udobno mjesto i prilično utjecajan položaj.

Stanje čeških nevladinih organizacija nakon pristupanja EU-u

Ukratko, neprofitni je sektor dokazao da je bio najbolje pripremljen za članstvo u EU-u.

Posjedovao je potrebne informacije o financiranju iz fondova EU-a, vještine upravljanja projektima, znanje o programima i postupcima EU-a te kontakte s partnerima u EU-u.

Nažalost, ubrzo se pokazalo da su visoka očekivanja vezana uz "nepresušne" fondove EU-a bila pretjerana i precijenjena s obzirom na način financiranja nakon pristupanja te na još složenije formalne procese podnošenja zahtjeva i upravljanja projektima.

Glavna razlika u odnosu na način financiranja iz fondova EU-a prije i poslije pristupanja sadržana je u tome da je EU "odjednom" želio kupiti usluge od svakoga tko ih na najdjelotvorniji način može pružiti, što je bilo u suprotnosti s općom i širokom potporom razvoju civilnoga društva u pretpristupnome razdoblju. Češke su udruge morale shvatiti da EU više nije tu kako bi razvijao nacionalno civilno društvo, u što se prije pogrešno vjerovalo. Ipak, snažan naglasak koji je EU dao općoj ulozi civilnoga društva češke su udruge aktivno iskoristile i još se njime koriste. Taj naglasak mnogo puta služi kao čarobna formula koja "otvara vrata" državnih tijela.

Češke udruge pokušavaju operacionalizirati i iskoristiti naglasak koji EU stavlja na civilno društvo u području zakonodavstva, što predstavlja i jednu od najvažnijih zadaća civilnoga društva: biti korektiv države i izravno pridonositi zakonodavnom procesu uopće. Bez članstva u EU-u ta bi uloga bila znatno manje istaknuta i prihvatljiva državnim vlastima.

Uopće, može se reći da je članstvo u EU-u dovelo do "izumiranja" onih udruga koje su ovisile pretežito o pretpristupnim fondovima EU-a. Nakon pristupanja EU-u morale su se profesionalizirati ili specijalizirati u pružanju konkretnih usluga, primjerice, socijalnih ili zaštite okoliša. Iznimno je teško pronaći bilo koji program ili fond EU-a koji bi davao potporu općem radu svake udruge i njezinim operativnim troškovima ili aktivnostima kao što su nadzorna uloga i zagovaranje civilnoga društva.

Nekoliko ključnih savjeta hrvatskim nevladinim udrugama u procesu pristupanja EU-u

S obzirom na iskustvo koje imaju ne samo češke udruge nego i njihovi partneri iz ostalih novih država članica EU-a, mogli bismo formulirati sljedeće savjete:

- Sve bi udruge bi trebale izbjegavati preveliku ovisnost o fondovima EU-a. Bilo bi preporučljivo već u pretpristupnome razdoblju pronaći druge izvore financiranja te tako stvoriti bazu za financiranje koja bi crpila iz više izvora.
- Hrvatske bi udruge trebale iskoristiti činjenicu da EU "civilnomu društvu" i njegovoj općoj i nezaobilaznoj ulozi pridaje veliku važnost. To bi trebale shvatiti kao priliku da se uključe u redovit dijalog i savjetovanje s javnom upravom već u razdoblju koje prethodi članstvu. Zakonodavni bi procesi trebali predstavljati jedno od glavnih strateških područja za angažman nevladinih udruga.
- Ako je moguće i vjerojatno, treba stvoriti širu platformu za koordinaciju među udrugama. Tu bi platformu trebale voditi velike, snažne i vjerodostojne udruge, posebno zaklade. Takva platforma ne bi smjela biti zatvorena za suradnju ni s jednom drugom organizacijom. Najgore što se može dogoditi bila bi usitnjenost neprofitnoga sektora, jer bi u tom slučaju državna i javna uprava mogle odabrati najpodobnije (najmanje kritične i najvjernije) partnere te obavijestiti Bruxelles da se poštuje načelo partnerstva. To ne znači da treba uspostaviti jedinstveno i jednoliko zastupanje udruga, nego da bi se i neformalna koordinacija mogla obavljati pod različitim krovnim organizacijama, uključujući platforme po sektorima.
- Potrebno je uspostaviti kontakte s mogućim partnerima iz EU-a. Bilo bi posebno korisno kad bi se takvi kontakti uspostavili s relevantnim europskim sektorskim krovnim organizacijama, jer to predstavlja još jedan kanal za europeizaciju društva i kanal za prijenos stručnih znanja. Ti su se kanali pokazali nezamjenjivima za domaće rasprave o biti europskoga zakonodavstva, o njegovoj svrsi i primjerenosti provedbi.

UDRUGE IZVJEŠĆUJU S MEĐUNARODNIH SKUPOVA

Sedma godišnja konferencija organizacija članica ISSA-e

Na konferenciji je naglašena potreba snažnijega programskoga povezivanja članica ISSA-e kako bi se sustavnije promicao koncept društva usmjerenoga na djecu te povezale i umrežile udruge koje taj koncept promiču u svojim regijama

Sanja Stanić, Udruga roditelja *Korak po korak* /www.udugaroditeljapkh.hr/

Sedma godišnja konferencija članica međunarodne asocijacije ISSA-e (*International Step by Step Association*) i **sastanak Vijeća asocijacije** (pod radnim naslovom *Developing strong early education NGOs and professional networks*) održani su od 9. do 11. studenoga 2005. u Erevanu, Armenija. Sudionici skupa bili su predstavnice/-ci nevladinih organizacija članica ISSA-e usmjerenih na promicanje kvalitete življenja djece i obitelji, koje u svojim zemljama provode program *Korak po korak* radi unapređivanja sustava školstva i brige za djecu predškolske dobi.

Prvi dio konferencije bio je posvećen daljnjemu individualnomu organizacijskomu jačanju članica ISSA-e, pri čemu je naglasak stavljen na razvoj ljudskih potencijala u različitim segmentima koji su bitni za opći razvoj i svakodnevno djelovanje.

U drugom dijelu konferencije naglašena je potreba snažnijega programskoga povezivanja članica ISSA-e kako bi se sustavnije promovirao koncept društva usmjerenoga na djecu te uspostave bolje suradnje s lokalnim zajednicama u kojima članice djeluju. Posebno su obrađene sljedeće teme:

- istraživanje i umrežavanje
- umrežavanje i prava djece
- različite tematske mogućnosti umrežavanja: regionalne mreže, umrežavanje vezano za problematiku djece s posebnim potrebama, umrežavanje škola, profesionalno umrežavanje nastavnika i nevladinih organizacija, umrežavanje roditelja te edukacija roditelja.

Predstavnica udruge razmijenila je tijekom konferencije iskustva u provedbi programa *Korak po korak* u hrvatskim vrtićima i osnovnim školama te informacije o problemima i perspektivama suradnje s hrvatskim državnim institucijama.

Sudjelovanje međunarodnih stručnjaka na skupovima koje organiziraju udruge u Hrvatskoj

Konferencija okupila 120 mladih novinara i studenata novinarstva iz Hrvatske

Na 9. međunarodnoj konferenciji *Studentski glas*, pod nazivom *Mediji kao zabavna industrija*, gostovala Lidija Zelović iz Nizozemske, redateljica dokumentarnih filmova s iznimnom međunarodnom reputacijom te dobitnica prestižne nagrade *Emmy*

mr. sc. Berto Šalaj, Hrvatsko politološko društvo

Deveta međunarodna konferencija *Studentski glas* održana je u Hvaru od 5. do 9. listopada 2005. pod nazivom *Mediji kao zabavna industrija*. Konferencija je okupila oko 120 mladih novinara i studenata novinarstva iz Hrvatske, Europe i Sjedinjenih Američkih Država, a organiziralo ju je Hrvatsko politološko društvo iz Zagreba.

Uz financijsku potporu Nacionalne zaklade konferenciji je nazočila Lidija Zelović iz Nizozemske, autorica i redateljica dokumentarnih filmova s iznimnom međunarodnom reputacijom. Lidija Zelović održala je predavanje na temu *Šaputanje nad bukom: probaj dokumentarnih filmova*, u kojem je pokušala odgovoriti na pitanje mogu li dokumentarni

filmovi biti protuteža komercijalnim, jeftinim televizijskim oblicima poput *reality showa*, *talk showa* i sapunica te je otvorila raspravu o tome jesu li dokumentarni filmovi zapravo drukčija vrsta *realityja* i kakva je njihova sudbina u kontekstu sve veće kulturne i medijske komercijalizacije.

Zbog velika zanimanja sudionika Lidija Zelović, inače dobitnica nagrade *Emmy* i mnogobrojnih drugih filmskih nagrada, nastavila je svoje predavanje i u poslijepodnevnim satima, kad je prikazan njezin film *Jedan običan dan* o četirima ženama iz Srebrenice čije su obitelji pobijene. Nakon projekcije filma Lidija Zelović govorila je o snimanju filma te o tome kako su različite publike različito primile i dekodirale film. Sudionike je posebno zanimalo kako je snimila film o Kosovu, za koji je dobila nagradu *Emmy*. Posebno žustra rasprava povela se oko moralnih dvojbi vezanih uz dio filma *Svjedok ubojstva*, koji je sniman potajno. Konferenciju su popratili mnogi hrvatski mediji, od Hrvatske radio-televizije do dnevnih novina (*Večernji list*, *Slobodna Dalmacija* i dr.). Izlaganja s konferencije bit će objavljena u posebnoj knjizi. Organizaciju konferencije financijski su potpomogli: Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zaklada Friedricha Eberta, *Podravka*, Institut *Otvoreno društvo*, Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske, *Novea*, *T-Com*, *Coca Cola* i *Kraš*.

UDRUGE IZVJEŠĆUJU S MEĐUNARODNIH SKUPOVA

Sudjelovanje Ženske infoteke na 10. međunarodnome forumu o ženskim pravima i razvoju

Glavni zaključak Foruma, koji je bio najveći i najvažniji skup feministica, aktivistica/ta, istraživačica/ča, donatora i drugih institucija s područja ženskih i ljudskih prava i koji je okupio 1800 sudionica/ika iz 120 zemalja svijeta, može se sažeti u jednoj rečenici: Promjena nije samo moguća, ona je neizbježna!

Autorica: Đurđa Knežević, Ženska infoteka, www.zinfo.hr

10. međunarodni forum o ženskim pravima i razvoju održan je od 27. do 31. listopada 2005. godine u Bangkoku u organizaciji kanadskoga ženskoga udruženja AWID (*The Association for Women's Rights in Development*).

Forum, koji je ujedno i najveći i najvažniji skup feministica te aktivistica/ta, istraživačica/ča, donatora i drugih institucija s područja ženskih i ljudskih prava, ove je godine održan pod motom *Kako dolazi do promjene?* i okupio je 1800 sudionica/ika iz 120 zemalja svijeta.

Tijekom 4 dana sudionici su imali priliku sudjelovati u radu četiri plenarne sjednice te u nekima od 175 radionica koje su se bavile različitim vidovima ženskih prava.

Tijekom foruma održano je i nekoliko specijaliziranih prezentacija i priredaba:

- **Forum donatora** - izravan susret sudionika s predstavnicima donatora, na kojem su predstavljeni rezultati dugo očekivanoga istraživačkoga projekta *Gdje je novac za ženska prava? Lociranje izvora i uloga donatora u promicanju ženskih prava i podupiranju organizacija koje se zauzimaju za ženska prava*
- **Ubrzano mentorstvo (umrežavanje)** - skup na kojem je sudionicima pružena prilika da izgrade strateška savezništva i razmijene iskustva s drugim organizacijama

- **Konzultiranje na "rubu ceste"** - besplatno savjetovanje o izazovima s kojima se pojedine organizacije susreću u svakodnevnome radu
- **Potpoma inovativnim inicijativama** - AWID je omogućio dodjelu potpora do 5000 američkih dolara različitim akcijama, inicijativama i kreativnim idejama koje su se pojavile na forumu
- druge priredbe, npr. izložbe, umjetničke instalacije, mini festival knjiga.

Ženska je infoteka na Forumu predstavila rad mreže informacijsko-dokumentacijskih centara REWIND NET.

Glavni zaključak Forumu može se sažeti u jednoj rečenici: Promjena nije samo moguća, ona je neizbježna!

POJMOVNIK CIVILNOGA DRUŠTVA - LOBIRANJE

Autor: dr. sc. Igor Vidačak

Načelno govoreći, idealni lobisti moraju biti vrlo stručni u području u kojemu djeluju, imati raširenu mrežu kontakata, biti u stanju pravodobno prikupiti relevantne informacije, dobro poznavati postupke političkoga odlučivanja, odnosno zakonodavne procese, biti kooperativni, pozitivni i ulijevati povjerenje te znati predstaviti racionalne i dobro utemeljene argumente.

Pojam proistekao iz britanske parlamentarne tradicije

Pojam *lobiranje* anglosaksonskoga je podrijetla. Proistekao je iz britanske parlamentarne tradicije, a izveden je iz riječi *lobby*, koja je u sedamnaestome stoljeću počela označavati predvorje donjega doma engleskoga parlamenta, gdje su se zastupnici običavali susretati s predstavnicima raznih interesnih skupina, koji su ih nastojali uvjeriti ili odvratiti od donošenja pojedinih odluka. Početkom devetnaestoga stoljeća taj se termin počeo koristiti u SAD-u kao oznaka za aktivnosti predstavnika raznih interesnih skupina u Kongresu. Zbog raširene prakse financijskoga podupiranja političara u SAD-u i prevladavajućega ozračja korupcije u to doba, pojam lobiranje poprimio je negativni prizvuk, koji i danas uvelike prati taj pojam. Unatoč rastućemu trendu regulacije lobističkoga djelovanja, u mnogim se zemljama i jezicima lobiranje još povezuje s mnogobrojnim negativnim konotacijama te se nerijetko rabi kao sinonim za korupcijske i nemoralne pokušaje utjecaja na državne službenike ili izabrane zastupnike u zakonodavnim tijelima.

Lobiranje je legitimno nastojanje da se utječe na javnu politiku

Dostupni stručni radovi o lobiranju pokazuju da još ne postoji općeprihvaćena, precizna i konzistentna definicija toga termina te da se javlja problem njegove jasne distinkcije od drugih srodnih pojmova poput *odnosi s vladom (government relations)*, *odnosi s javnošću (public relations)* ili *pitanja od javne važnosti (public affairs)*. Većina dostupnih definicija na sličan način određuje svrhu lobiranja, ali se razlike javljaju uglavnom u razumijevanju subjekata i objekata lobističkih aktivnosti te metoda djelovanja koje se mogu nazvati lobiranjem. Općenito govoreći, lobiranje je legitimno demokratsko nastojanje pojedinaca, interesnih skupina ili vlada da individualno ili udruženi u koalicije utječu na oblikovanje ili

provedbu javnih politika u nacionalnim ili nadnacionalnim okvirima kako bi ostvarili željene rezultate.

Posao lobiranja sve češće se povjerava za to specijaliziranim agencijama

Nekoliko je ključnih aspekata koji lobiranje razlikuju od korupcijskih ili klijentalističkih mreža i aktivnosti. Ponajprije, lobiranje se može učiniti transparentnijim određenim oblicima lobističkih registara ili izvješća. Usto, lobistička se struka sve više temelji na profesionalizaciji, koja postavlja sve zahtjevnije uloge i odgovornosti pred lobiste i interesne skupine specijalizirane za praćenje zakonodavnih procesa i skupljanje posebnih informacija od interesa za donositelje odluka, a taj se posao sve češće povjerava specijaliziranim agencijama. Lobističke se mreže ne bi smjele poistovjećivati sa stranačkim političkim mrežama ponajprije zbog svoje razmjerne nestabilnosti i manjega intenziteta, ali i zbog toga što nisu usmjerene ili ovisne o jednoj stranci niti ih karakteriziraju ideološki afiniteti, odnosno stalne i bliske osobne i organizacijske veze u obliku internih lobija te uvjetovanosti stranačkim financijskim i drugim resursima. Drugim riječima, suvremeno shvaćanje lobiranja ne bi se smjelo temeljiti na osobnim vezama ovisnosti ili lojalnosti niti bi donositelje odluka trebalo dovoditi u situaciju sukoba privatnih i javnih interesa.

Konceptualizacija lobiranja, ali i odabir lobističke strategije, uglavnom znatno ovisе o širem kontekstu političkoga sustava u okviru kojega se ta aktivnost zbiva. Od idealnoga se lobista očekuje da se uspješno prilagođava specifičnostima pojedinoga političkoga sustava. Načelno govoreći, idealni lobisti moraju biti vrlo stručni u području u kojemu djeluju, imati raširenu mrežu kontakata, biti u stanju pravodobno prikupiti relevantne informacije, dobro poznavati postupke političkoga odlučivanja, odnosno zakonodavne procese, biti kooperativni, pozitivni i ulijevati povjerenje te znati predstaviti racionalne i dobro utemeljene argumente.

Tri su glavne strategije koje rabe lobisti: interna, eksterna i izborna strategija.

Stručnjaci obično govore o tri glavne strategije koje su na raspolaganju lobistima: internoj, eksternoj i izornoj strategiji.

Interna je lobistička strategija tradicionalnija i daje prednost izravnim kontaktima s donositeljima odluka. To podrazumijeva ponajprije utvrđivanje ključnih aktera u procesu odlučivanja (parlamentarni odbori, javna uprava, utjecajne političke osobe i dr.), ali i iznalaženje odgovarajućega pristupa tim akterima. U sklopu interne strategije osobni odnosi imaju važniju ulogu od ugleda interesne skupine te njezinih ljudskih i drugih resursa.

Eksterna je strategija lobiranja neizravna, indirektna strategija, a sastoji se u korištenju medija ili predstavnika organizacija civilnoga društva radi utjecaja na javne odluke. U provedbi eksterne strategije lobisti mogu, primjerice, objavljivati plaćene članke ili oglase u tiskanim i elektroničkim medijima ili organizirati događaje poput štrajkova i prosvjednih skupova, koji će imati odjeka u medijima. Zahvaljujući razvoju modernih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, javljaju se i nove tehnike eksternoga lobiranja, poput masovnoga slanja poruka političarima ili parlamentarnim zastupnicima elektroničkom poštom. Općenito govoreći, eksternim se strategijama koriste skupine koje su u mogućnosti mobilizirati veći broj istomišljenika ili građana koji nemaju povlasticu izravnoga pristupa centrima političkoga odlučivanja, odnosno skupine koje ne uspijevaju ostvariti svoje ciljeve internim strategijama. Obično se smatra da je pristup eksterne lobističke strategije neprimjeren za lobiranja u slučaju donošenja previše tehničkih mjera i vrlo specifičnih

interesa.

Napokon, **izborna lobistička strategija** očituje se u potencijalu lobista da mobiliziraju birače da izravno preuzmu troškove izborne kampanje, odnosno da financijski podupru kandidaturu pojedinih političara na izborima. Izborna lobistička strategija posebno je razvijena u SAD-u, gdje se najčešće očituje u djelovanju tzv. političkih akcijskih odbora (*political action committees*), odnosno koalicija organizacija koje zagovaraju iste interese te skupljaju i distribuiraju sredstva u korist kandidata.

Najsnažniji centri lobističke aktivnosti u svijetu: Bruxelles i Washington

Iako je lobiranje prema definiciji razmjerno neformalan i slabo institucionaliziran proces, sve je izraženija tendencija uvođenja regulatornoga okvira za lobistički angažman u političkim institucijama. Ako se uspoređuju dva najsnažnija centra lobističke aktivnosti u svijetu, Bruxelles i Washington, može se ustvrditi da lobisti u SAD-u djeluju u znatno strože reguliranome i profesionalno zahtjevnijemu okružju nego što je to u Europskoj uniji. Postojeća regulativa lobiranja u SAD-u (*Lobbying Disclosure Act*) traži od lobističkih agencija da objave popis svojih klijenata, pitanja kojima se bave i novčani iznos koji primaju za obavljanje ugovorenih poslova. U Europskoj uniji prevladava trend samoregulacije lobističkih aktivnosti kodeksom ponašanja lobista u kontaktima s predstavnicima institucija EU-a, dok je obveza registracije i akreditacije lobista uvedena samo u Europskome parlamentu. Europska je komisija razvila tek minimalne i manje formalizirane standarde savjetovanja s interesnim skupinama, odbivši uvesti sustav registracije lobista i nastojeći zadržati svoju tradicionalnu otvorenost za dijalog s najširim krugom zainteresiranih aktera. Kao odgovor na nedostatnu postojeću razinu transparentnosti lobističkih aktivnosti, u ožujku 2005. Europska je komisija najavila pokretanje Europske inicijative za transparentnost, kojom bi se potaknulo odgovornije ponašanje službenika institucija EU-a, ali i otvorenije, transparentnije djelovanje lobista.

Indeks civilnoga društva: rezultati istraživanja provedenog u Hrvatskoj od 2003. do 2005.

Civilno društvo kao okvir za pozitivnu društvenu promjenu

Autor: Gojko Bežovan

Sažetak: Nudi li civilno društvo okvir za pozitivnu društvenu promjenu? Rezultati istraživanja upućuju na mlađe, obrazovanije generacije koje više prakticiraju civilnu zauzetost. Civilno društvo prolazi kroz proces stjecanja povjerenja i utiranja puta prema partnerskim odnosima s drugim dionicima. Toj činjenici više pozornosti posvećuju i lokalni mediji. Na lokalnim razinama otvara se prostor za dijalog, u nastajanju su nove mreže koje mogu biti nosive strukture pozitivnih društvenih promjena.

Indeks civilnoga društva kao participativno, akcijski orijentirano istraživanje procjene stanja civilnoga društva u zemljama diljem svijeta provedeno je u Hrvatskoj od 2003. do 2005. godine. U suradnji s veoma širokim krugom dionika iz cijele zemlje, projekt je provela udruga CERANEO.

Metodologija istraživanja

U okviru toga projekta *civilno je društvo definirano kao prostor između obitelji, države i tržišta na kojem se ljudi udružuju radi promicanja zajedničkih interesa*. Civilno se društvo procjenjuje uz pomoć 74 indikatora svrstana u četiri dimenzije: struktura, okolina, vrijednosti i utjecaj civilnoga društva. Na temelju rezultata svaki je indikator procijenjen na ljestvici od 0 do 3. Korišteno je više istraživačkih metoda za prikupljanje i analizu podataka. Svrha je toga projekta ojačati civilno društvo kako bi spremnije obavljalo svoju ulogu u vladavini i razvoju.

1. % građana u posljednjih godinu dana darovalo je novac u dobrotvorne svrhe

Ovdje analiziramo četiri karakteristična indikatora s glavnim zaključcima projekta. U okviru dimenzije strukture posebno se ističe indikator *davanja u dobrotvorne svrhe*. Rezultati ankete pokazuju da je 66,8 % građana u posljednjih godinu dana darovalo novac ili neka druga dobra, kao što su odjeća i hrana, u dobrotvorne svrhe. Davanje u humanitarne svrhe u Hrvatskoj je u novije doba povećano i zahvaljujući novim tehnologijama davanja putem telefonskih poziva ili trajnih naloga. U humanitarne svrhe daruje nešto više žena nego muškaraca. Osobe više naobrazbe doniraju više. U nekim sredinama (sjeverozapadna Hrvatska, Split) istaknuti su primjeri mlađih poduzetnika koji dolaze u ustanove socijalne skrbi i nude pomoć njihovim programima. Rezultati i informacije koje smo prikupili govore o potrebi razvoja kulture davanja. U više slučajeva davanja u dobrotvorne svrhe u koje je u doba rata bila uključena i dijaspora zbog netransparentnosti u pitanje je dovedeno povjerenje. Ponovno se stječe povjerenje u sazivače ovih akcija, što može biti osnova za izgradnju novih oblika solidarnosti i osjećaja za opće dobro.

Odnos između države i udruga mijenja se nakon 2000. godine

U okviru dimenzije okoline civilnoga društva važno je upozoriti na indikator *dijalog između organizacija civilnoga društva i države*. Odnosi države i organizacija civilnoga društva tijekom 1990-ih uglavnom su bili percipirani kao konfliktni. Osim u humanitarnome području, bilo je razmjerno malo područja suradnje i partnerstva. Taj se odnos počeo mijenjati nakon 2000. i uglavnom je ispunjen traženjem i iskušavanjem prvih oblika suradnje. Prema rezultatima regionalnih rasprava, problem je sporost ostvarivanja komunikacije, kakvoća komunikacije te dinamika dogovorene suradnje.

Dijalog između države i organizacija civilnoga društva ima veoma skromnu tradiciju. U novije se doba na razini Vlade ustanovljuju savjetodavna tijela u kojima su predstavljene i organizacije civilnoga društva. Ta se tijela bave pravima djece, invalida, manjina, ravnopravnošću spolova, zaštitom okoliša, zaštitom ljudskih prava, zaštitom potrošača i slično. Osnovan je i Savjet za razvoj civilnoga društva Vlade Republike Hrvatske. Dio kritičnijih stručnjaka smatra da osnivanjem takvih tijela Vlada inozemnoj javnosti želi pokazati svoju demokratičnost, ali i da istodobno izbjegava rješavanje važnih pitanja.

Na regionalnim razinama ili u većim gradovima uspostavljena su slična tijela, a u njihovu radu također sudjeluju predstavnici organizacija civilnoga društva. Potpisane povelje o suradnji lokalnih i regionalnih vlasti s organizacijama civilnoga društva mogle bi poboljšati dijalog. U ovom kontekstu zanimljivo je stajalište ispitanika: <Čini mi se da u udrugama sazrijeva svijest o njihovoj ulozi i značenju, ali i svijest o potrebi rasta i razvoja te transparentnosti u radu. Država također mijenja svoje stajalište prema njima te ih u jednome malome dijelu aktivnosti vidi kao potencijalne partnere, a ne kao konkurente i neprijatelje.>

Pokazuje se da su odnosi organizacija civilnoga društva i države često ranjivi pri promjeni vlasti. Država oklijeva kad je riječ o većem povjerenju prema civilnomu društvu i zasad ostaje pri konceptu civilnoga društva. Rasprave na nacionalnoj radionici posebno su upozorile na problem ranjivosti sustavnih programa organizacija civilnoga društva pri promjeni vlasti.

Dijalog lokalnih vlasti i udruga tek je u začetima

Rezultati ankete regionalnih dionika upozoravaju na razmjerno ograničen dijalog države i civilnoga društva. Kontinuirani dijalog lokalne vlasti, javnih službi i organizacija civilnoga društva u naprednijim je lokalnim razinama tek u povojima. Organizacije civilnoga društva najčešće dolaze na dnevni red samo kad se u proračunima za njih izdvaja novac. U regionalnim raspravama prepoznat je dijalog s organizacijama civilnoga društva, koji je sadržajni i produktivni u tradicionalno naprednijim i gospodarski razvijenim sredinama (Istra, Hrvatsko primorje, sjeverozapadna Hrvatska). Tako se organizacije civilnoga društva političkim strankama katkad čine većim od konkurentskih stranaka. U tim sredinama dijalog često iniciraju upravo lokalne vlasti.

Tablica 1. *Opis dijaloga između države i civilnoga društva*

	N	%
ne postoji	14	5,3
ograničen	125	47,2
osrednji	112	42,3
opsežan	4	1,5
ne znam	6	2,3
bez odgovora	4	1,5
ukupno	265	100,0

Nacionalna je radionica upozorila na to da se u sve većem broju regija udruge nastoje okupiti kako bi uspostavile dijalog s predstavnicima vlasti. Dio udruga u takvim nastojanjima teško prevladava svoje partikularne interese. Međutim, taj je dijalog često prigodne naravi te je potrebno tražiti nove standarde komunikacije. Navedene su činjenice o upornosti i pritiscima organizacija civilnoga društva kako bi se otvorio dijalog s državom.

Civilno je društvo slabo posvećeno problemima smanjivanja siromaštva

U vezi s dimenzijom vrijednosti valja upozoriti na indikator *uloga civilnoga društva u smanjenju siromaštva*. Premda su mnoge indicije govorele o tome da je zbog tranzicije i rata udio siromašnih u Hrvatskoj znatno povećan, za to do prije nekoliko godina nije bilo relevantnih pokazatelja. Podaci za 2003. godinu govore o 18,9 % siromašnih ako se linija siromaštva definira kao 60 % medijana nacionalnoga dohotka. Sukladno tomu podatku, Hrvatska ulazi u skupinu zemalja s visokom stopom siromaštva. Upravo zbog toga iznenađuje podatak da 31,3 % ispitanika iz ankete regionalnih dionika ne zna ni za jedan primjer programa posvećenih smanjenju siromaštva, a znatan je i udio onih koji smatraju da takvih programa nema (27,5 %) ili se mogu sjetiti samo jednoga ili dvaju primjera (17,4 %). Kao primjeri navedene su aktivnosti *Caritasa* i drugih crkvenih organizacija, djelovanje udruge *Bokci* te organizacija humanitarnih koncerata. U svim je regionalnim raspravama, kao i na Nacionalnoj radionici, jednoglasno zaključeno da je civilno društvo slabo posvećeno problemima smanjivanja siromaštva kao jednomu od ključnih socijalnih problema hrvatskoga

društva. Navedeni su i mogući razlozi: nedostatak ljudskih kapaciteta, nezainteresiranost inozemnih donatora za takve programe, slaba upoznatost s Nacionalnim programom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, specifičnosti oblika siromaštva u pojedinim regijama, razlike u obliku siromaštva i potrebama siromašnih u urbanim i ruralnim sredinama i sl. Jedan ispitanik zaključuje: S druge strane, organizacije civilnoga društva imaju svoje mjesto u programu borbe protiv siromaštva, npr. udjelom u organizaciji javnih radova, programima pomoći u kući, udomiteljstva i sl. Zbog toga ne začuđuje stajalište iz ankete regionalnih dionika da je uloga civilnoga društva u smanjenju siromaštva neznatna (41,5 %) ili ograničena (29,8 %). U regionalnim je raspravama upozoreno i na to da se same udruge specijalizirane za područje socijalne skrbi često zatvaraju u sebe te da nisu sklone pozivanju uglednih osoba u članstvo u svojim upravnim odborima.

Najmanji broj udruga bavi se temom lokalnoga razvoja

Indikator *izgradnja kapaciteta za kolektivnu akciju i rješenje zajedničkih problema* važan je osobito u okviru dimenzije utjecaja. Rezultati ankete građana pokazuju da samo 7,8 % ispitanika zna da su organizacije civilnoga društva pomagale u stvaranju zajedništva u vezi s rješavanjem određenih problema, a 4,5 % sudjelovalo ih je u takvim aktivnostima. Dakle, uloga organizacija civilnoga društva kao sazivača u rješavanju lokalnih pitanja veoma je skromna.

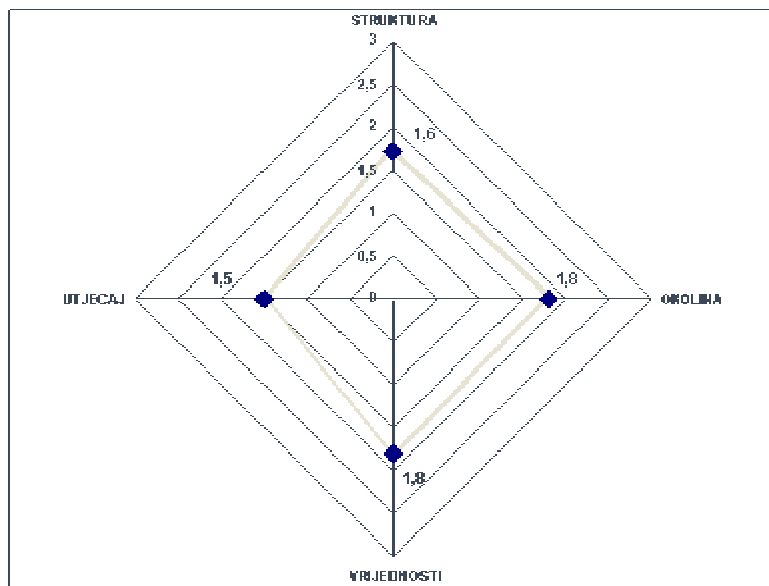
U novije se doba prepoznaju aktivnosti manjega broja udruga koje se bave temom lokalnoga razvoja: izgrađuju kapacitete ljudi kako bi se samoorganizirali, mobilizirali resurse i zajednički radili na rješavanju problema u lokalnim zajednicama. U okviru tih projekata ostvarena su partnerstva s lokalnim vlastima i izgrađeno je povjerenje na lokalnim razinama. To područje razvoja, iako po opsegu ograničeno, postaje jednim od najprepoznatljivijih područja djelovanja organizacija civilnoga društva, koje lokalne zajednice i civilno društvo izgrađuju odozdo. U okviru tih nastojanja došlo se i do ideje osnivanja zaklada lokalnih zajednica koje bi mogle biti mjesto dijaloga i okvir za mobilizaciju resursa lokalnoga razvoja.

Anketa regionalnih dionika govori da su organizacije civilnoga društva do određene mjere aktivne (49,4 %), aktivne (15,1%) te neaktivne (14%) u izgradnji kapaciteta lokalne zajednice. Izgradnja lokalnih kapaciteta dominantno se procjenjuje kao ne osobito uspješna (51,3 %) ili kao neuspješna (17,7 %). U izgradnji lokalnih kapaciteta uspješno je 8,3 %, a veoma uspješno 0,4 % organizacija.

Kad je u pitanju dimenzija utjecaja, u regionalnim je raspravama kao pozitivna činjenica najviše istican doprinos civilnoga društva jačanju lokalnih zajednica, što je noviji trend aktivnosti organizacija civilnoga društva koje se bave razvojem i tako promiču svoje ideje na lokalnoj razini. Anketari navode razmišljanja ispitanika o važnosti dobrosusjedske pomoći i solidarnosti za funkcioniranje susjedstva. Građani su zainteresirani za sigurno susjedstvo s odgovarajućom kakvoćom života.

Zaključno se objedinjuju glavni nalazi istraživanja prepoznati u dijamantu civilnoga društva u Hrvatskoj.

Grafikon 2. *Dijamant civilnoga društva u Hrvatskoj*

Dijagram stanja civilnoga društva u Hrvatskoj u obliku dijamanta umjerene je veličine i razmjerno pravilna oblika. Dimenzije strukture i utjecaja nešto su slabije razvijene, s većim brojem indikatora koji upućuju na slabosti.

Aktivno članstvo u organizacijama civilnoga društva još je razvojni problem koji se prepoznaje u nedovoljnoj civilnoj zauzetosti građana i u razmjerno rijetkim akcijama u lokalnim zajednicama. Civilne organizacije ne uspijevaju pridobiti u članstvo ili u upravne odbore ugledne sugrađane kako bi time postale prepoznatljivije i utjecajnije. Civilno je društvo još fenomen tipičan za veća gradska naselja. Nisko povjerenje među organizacijama civilnoga društva dovodi do razmjerno slabe umreženosti i nedovoljne suradnje, što umanjuje razvojne potencijale. Financiranje ostaje glavnim problemom u okviru dimenzije strukture te prepreka održivu razvoju civilnoga društva. Razvoj će civilnoga društva uvelike ovisiti o ulaganju u ljudske resurse, što može pridonijeti kompetenciji organizacija civilnoga društva kao partnera.

Davanje u dobrotvorne svrhe postupno se povećava i, uz transparentnost pojedinih projekata, zadobiva povjerenje različitih dionika, čime takve akcije poprimaju respektabilne razmjere. Volontiranje se razvija znatno sporije.

Porezni okvir za razvoj civilnoga društva postaje ranjiv pri promjeni vlasti. Potpore koje država daje civilnomu društvu na različitim razinama prilično su respektabilne i trebalo bi ih učiniti sastavnim dijelom sustavne politike suradnje države i organizacija civilnoga društva, od lokalnih vlasti do nacionalne razine. Ozbiljan je problem koordinacija rada državnih tijela koje organizacijama civilnoga društva dodjeljuju dotacije. Gospodarski sektor postupno sve više iskazuje zanimanje za suradnju s akterima civilnoga društva.

Civilno društvo još djeluje uglavnom reaktivno, a manje proaktivno

Dimenzija vrijednosti pokazuje da organizacije civilnoga društva prakticiraju i zagovaraju civilne vrijednosti koje im se u javnosti često osporavaju. To je područje na kojem je osobito potrebno zaslužiti povjerenje javnosti. Civilno će društvo morati poraditi na promicanju tolerancije i prema nekim skupinama stanovništva te nenasilja općenito. Problemi korupcije

u nekim organizacijama civilnoga društva daju lošu sliku sektora i zahtjevi za većom financijskom transparentnošću čine se sasvim opravdanim. Civilno društvo još djeluje uglavnom reaktivno, nakon što se problemi pojave, a manje proaktivno. Organizacije civilnoga društva posebno su profilirane u području zaštite okoliša, dok su njihove aktivnosti veoma reducirane u programima suzbijanja siromaštva.

Primjetna je tendencija zatvaranja dijela mreža i skupina organizacija civilnoga društva prema drugim dijelovima civilnoga društva koji dijele slične političke poglede ili su bliski nekim političkim strankama. Čak i neke poznate organizacije boluju od sindroma utemeljitelja. Utemeljitelji često imaju neograničen mandat vladanja, što uzrokuje latentne sukobe i koči razvoj organizacija. Nisu rijetki ni slučajevi da organizacije na temelju ranijih postignuća sebi nastoje osigurati povlašten, rentijerski položaj, osobito kod donatora. Utjecaj organizacija civilnoga društva primjetan je u konkretnim slučajevima povezanim s prioritetnim područjima u socijalnoj politici i u zaštiti ljudskih prava. U tim područjima civilno je društvo predvodnik izgradnje nove institucionalne infrastrukture, koja može odgovoriti na rastuće socijalne potrebe. Raširenost nepovjerenja u društvu ne zaobilazi ni organizacije civilnoga društva pa njihovi članovi ne prakticiraju i ne zagovaraju norme i vrijednosti civilnoga društva više od građana koji nisu članovi organizacija civilnoga društva. Dakle, organizacije civilnoga društva ne pojavljuju se kao specifični socijalnoga kapitala. Ta činjenica zaslužuje dodatne rasprave i analize.

Civilnu zauzetost više prakticiraju mlađe, obrazovanije generacije

Civilno je društvo svojim aktivnostima, usprkos često zatvorenim medijima, uvelike utjecalo na informiranje i obrazovanje građana te cjelokupne javnosti. Analizirani mediji ne pridonose razvoju civilnoga društva te promicanju normi i vrijednosti koje pripadaju civilnomu društvu. Civilno društvo u tom dijelu teško može naći saveznika za pozitivnu društvenu promjenu. Napokon, nudi li civilno društvo okvir za pozitivnu društvenu promjenu? Rezultati istraživanja upućuju na mlađe, obrazovanije generacije koje više prakticiraju civilnu zauzetost. Probuđeno je zanimanje lokalnih vlasti i poduzetnika za suradnju s inicijativama civilnoga društva. Civilno društvo prolazi kroz proces stjecanja povjerenja i utiranja puta prema partnerskim odnosima s drugim dionicima. Toj činjenici više pozornosti posvećuju i lokalni mediji. Na lokalnim razinama otvara se prostor za dijalog, u nastajanju su nove mreže koje mogu biti nosive strukture pozitivnih društvenih promjena.

USKLAĐIVANJE HRVATSKOGA ZAKONODAVSTVA S PRAVNOM STEČEVINOM EU-a

STUPIO NA SNAGU NOVI HRVATSKI ZAKON O OBVEZNIH ODNOSIMA

Ovaj zakon uvodi sustavne novosti u hrvatsko zakonodavstvo, počevši od toga da znatnije naglašava odgovornost proizvođača za neispravan proizvod do uvođenja zaštite prava osobnosti za fizičke i pravne osobe. Kao i fizičke, i pravne osobe imaju pravo na ugled i dobar glas, čast, ime, odnosno tvrtku, poslovnu tajnu, slobodu privređivanja i dr.

mr. sc. Darko Terek, odvjetnik iz Zagreba

UVOD

Republika Hrvatska donijela je Plan usklađivanja zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a za 2005. godinu. Plan je donio Hrvatski sabor, a objavljen je u *Narodnim novinama* br. 21 od 14. veljače 2005.

U Planu usklađivanja zakonodavstva RH s pravnom stečevinom EU-a za 2005. godinu predviđeno je da se na sjednicama Hrvatskoga sabora u prvome tromjesečju 2005. donese i Zakon o obveznim odnosima.

Donošenjem Zakona o obveznim odnosima Hrvatska je ispunila dio svojega plana za 2005. da neke od zakona uskladi s pravnom stečevinom EU-a.

RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Pri donošenju novoga Zakona o obveznim odnosima istaknuti su sljedeći razlozi za njegovo donošenje:

- dosadašnji je Zakon o obveznim odnosima donesen još daleke 1978., a u pravni sustav Republike Hrvatske preuzet je Zakonom o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima (*Nar. novine*, br. 53/91)
- dosadašnji je Zakon o obveznim odnosima, iako je u praksi dobro prihvaćen, imao neke nedostatke koje je trebalo ispraviti
- dosadašnji je Zakon imao velik broj izmjena i dopuna te je postao nepregledan
- Zakon o obveznim odnosima trebalo je uskladiti sa smjernicama Europske unije kako bi se u pravni sustav RH na taj način ugradile pravne stečevine Unije
- Zakon je trebalo terminološki uskladiti sa standardima hrvatskoga pravnoga nazivlja.

STRUKTURA ZAKONA I VAŽNIJE NOVOSTI

Novi Zakon o obveznim odnosima ima nešto drukčiju strukturu od dosadašnjega. U prvome dijelu Zakona (Opći dio) navedena su opća pravila koja se primjenjuju na sve obveznopravne odnose. Drugi dio Zakona (Posebni dio) dijeli se na ugovorne obvezne odnose, u kojima su navedene i odredbe o pojedinim ugovorima (o kupoprodaji, o zamjeni, o prodajnome nalogu, o darovanju, o zajmu, o posudbi i dr.), te izvanugovorne obvezne odnose (odgovornost za štetu, stjecanje bez osnove, poslovodstvo bez naloga, javno obećanje nagrade i vrijednosni papiri).

U starome Zakonu o obveznim odnosima izvanugovorni su odnosi bili uređeni u okviru općega dijela Zakona iako je ta materija tradicionalno uvijek pripadala u posebni dio.

Iako između staroga i novoga Zakona o obveznim odnosima nema velikih razlika, kao važnije novosti mogu se navesti sljedeće pojedinosti:

- visina ugovornih i zakonskih zatezних kamata veže se na eskontnu stopu Hrvatske narodne banke
- HNB će eskontnu stopu objavljivati svakih šest mjeseci (svakog 1. siječnja i 1. srpnja)

- uvodi se zaštita prava osobnosti (prava na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnoga i obiteljskoga života, slobodu i dr.) za fizičke, ali i za pravne osobe. Pravne osobe imaju sva navedena prava osobnosti osim onih vezanih uz biološku bit fizičke osobe, a osobito pravo na ugled i dobar glas, čast, ime, odnosno tvrtku, poslovnu tajnu, slobodu privređivanja i dr.
- jače se naglašava odgovornost proizvođača za neispravan proizvod
- u Zakon o obveznim odnosima unesene su i neke nove vrste ugovora koje nisu bile uređene u starome Zakonu ili su bile uređene u drugim propisima.

NOVE VRSTE UGOVORA

Novi je Zakon o obveznim odnosima u posebnome dijelu zadržao regulativu o pojedinim vrstama ugovora. Tako su i novim, kao i starim Zakonom, uređene sljedeće vrste ugovora: ugovor o kupoprodaji, ugovor o zamjeni, ugovor o prodajnome nalogu, ugovor o zajmu, ugovor o zakupu, ugovor o djelu, ugovor o građenju, ugovor o ortaštvu, ugovor o prijevozu, ugovor o licenci, ugovor o ostavi, ugovor o uskladištenju, ugovor o nalogu, ugovor o komisiji, ugovor o trgovinskome zastupanju, ugovor o posredovanju, ugovor o otpremi (špediciji), ugovor o ispitivanju robe i usluge, ugovor o organiziranju putovanja, posrednički ugovor o putovanju, ugovor o raspolaganju ugostiteljskim smještajem (ugovor o alotmanu), ugovor o osiguranju, bankarski novčani polog, polaganje vrijednosnih papira, bankarski tekući račun, ugovor o sefu, ugovor o kreditu, ugovor o kreditu na temelju zaloga vrijednosnih papira, akreditivi i bankarsko jamstvo.

Novi Zakon o obveznim odnosima poznaje i neke nove vrste ugovora koji nisu bili uređeni odredbama vrijedećega Zakona. To su:

Ugovor o darovanju (čl. 479. do 498.)

Ugovor o darovanju dosad je bio reguliran pravnim pravilima Općega građanskoga zakonika (OGZ). Prema novomu Zakonu o obveznim odnosima, ugovor o darovanju nastaje kad se darovatelj obveže prepustiti obdareniku bez protučinidbe stvar ili imovinsko pravo, a obdarenik to prihvati.

Ugovor o darovanju nekretnina sklapa se u pisanome obliku, a ako je riječ o darovanju bez prave predaje stvari, takav ugovor mora biti sklopljen u obliku javnobilježničkoga akta ili solemnizirane privatne isprave.

Darovatelj može odustati od ugovora o darovanju sve dok njegova obveza na davanje ne dospije ako se poslije sklapanja ugovora njegovo imovinsko stanje toliko pogorša da bi ispunjenje ugovora ugrozilo njegovo uzdržavanje.

Darovatelj može opozvati darovanje i nakon ispunjenja ugovora o darovanju ako toliko osiromaši da više nema sredstava za svoje nužno uzdržavanje. Darovatelj može opozvati darovanje i zbog grube nezahvalnosti obdarenika.

Ugovor o posudbi (čl. 509. do 518.)

Ugovor o posudbi, kao i ugovor o darovanju, bio je uređen pravnim pravilima OGZ-a. Prema novomu Zakonu o obveznim odnosima ugovor o posudbi nastaje kad posuditelj preda posudovniku određenu stvar na besplatnu uporabu, a on se obveže vratiti je nakon uporabe. Objektom posudbe u pravilu su nepotrošne stvari.

Posudovnik će posuditelju odgovarati za oštećenje i propast stvari koji su nastali njegovom krivnjom.

Ugovor o najmu (čl. 550. do 578.)

Dosadašnji Zakon o obveznim odnosima nije pravio razliku između zakupa i najma. Novi je Zakon tu razliku napravio, iako je riječ o gotovo istovjetnim ugovorima.

Pri ugovoru o zakupu zakupodavac se obvezuje predati zakupniku određenu stvar na korištenje, a on se obvezuje plaćati mu za to određenu zakupninu. Pri ugovoru o najmu najmodavac se obvezuje predati najmoprimcu određenu stvar na uporabu (bez mogućnosti da ostvari neku korist), a on mu se obvezuje za to plaćati određenu najmninu.

Ugovor o doživotnome uzdržavanju (čl. 579. do 585.)

Ugovor o doživotnome uzdržavanju uređen je u Zakonu o nasljeđivanju (*Nar. novine*, br. 48/03 i 163/03), u člancima 116. do 121. Iako taj ugovor ima neke nasljednopravne učinke, on je po svojoj pravnoj prirodi obveznopravni ugovor pa ga je bilo ispravnije urediti Zakonom o obveznim odnosima. Zbog toga je razloga taj ugovor uređen Zakonom o obveznim odnosima, a njegovim su stupanjem na snagu 1. siječnja 2006. prestale vrijediti odredbe Zakona o nasljeđivanju koje uređuju ugovor o doživotnome uzdržavanju.

Ugovorom o doživotnome uzdržavanju davatelj uzdržavanja obvezuje se da će primatelja uzdržavanja uzdržavati do njegove smrti, a druga strana (primatelj uzdržavanja) izjavljuje da mu daje svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do trenutka smrti primatelja uzdržavanja.

Ugovor o dosmrtnome uzdržavanju (čl. 586. do 589.)

Ova vrsta ugovora dosad nije bila regulirana vrijedećim propisima, iako je njegova primjena u praksi bila česta, a priznavala ga je i sudska praksa.

Zbog navedenih se razloga javila potreba da se on uredi novim Zakonom o obveznim odnosima. Prema odredbama novoga Zakona, ugovorom o dosmrtnome uzdržavanju jedna strana (davatelj uzdržavanja) obvezuje se da će drugu stranu ili trećega (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga se strana obvezuje da će mu za života prenijeti svu ili dio svoje imovine.

Iz navedenoga je vidljivo da pri ugovoru o dosmrtnome uzdržavanju imovina na davatelja uzdržavanja prelazi za života primatelja uzdržavanja, dok pri ugovoru o doživotnome uzdržavanju imovina na davatelja uzdržavanja prelazi u trenutku smrti primatelja uzdržavanja.

REZULTATI NATJEČAJA NACIONALNE ZAKLADE U 2005. GODINI

OD GRAĐANSKIH INICIJATIVA DO ORGANIZACIJSKOGA RAZVOJA

Autorica: Marija Boltek
koordinatorica programa potpora i regionalnoga razvoja

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva u 2005. godini raspisala je četiri natječaja za dodjelu financijskih potpora organizacijama civilnoga društva koja se raspisuju jedanput na godinu te jedan natječaj koji je bio otvoren tijekom cijele 2005. godine.

a) Natječaj koji se raspisuju jedanput na godinu

Javni natječaj koji je Nacionalna zaklada raspisala u lipnju i rujnu 2005. godine odnosili su se na nekoliko programskih područja usklađenih sa strateškim ciljevima djelovanja Nacionalne zaklade u razdoblju od 2004. do 2007. godine.

Ukratko predstavljamo programska područja svih natječaja: tko se mogao prijaviti, koji je bio najviši iznos potpore koji se mogao ostvariti te koliko je potpora i sredstava odobreno po pojedinome natječaju.

1. programsko područje: *Naš doprinos zajednici*

Natječaj za dodjelu potpora građanskim inicijativama u koje su uključeni građani dobrovoljnim radom, znanjem i/ili materijalnim davanjima.

Na natječaj su se mogle prijaviti organizacije čija temeljna svrha djelovanja nije stjecanje dobiti: udruge, zaklade, ustanove koje obavljaju društvene djelatnosti te jedinice lokalne samouprave u kojima inicijative pokreću same organizacije, institucije ili zainteresirane grupe građana koje djeluju u organizaciji ili instituciji.

Visina financijske potpore: do 15.000 kuna.

U ovome programskom području dodijeljeno je 70 potpora u ukupnome iznosu od 956.790,98 kuna.

2. programsko područje: *Zajedno za bolje*

Natječaj za dodjelu potpora zajedničkim projektima udruga ili zaklada u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave ili s ustanovama čija je svrha poboljšanje uvjeta življenja u lokalnoj zajednici, organiziranje i razvoj lokalne zajednice, razvoj lokalnih partnerstava sukladno Programu suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladina neprofitnoga sektora u Hrvatskoj te razvoj filantropije i kulture lokalnoga davanja u općekorisne svrhe.

Visina financijske potpore: do 100.000 kuna.

U ovome programskom području dodijeljene su 23 potpore u ukupnome iznosu od 2.041.858,56 kuna.

4. programsko područje: *Demokratizacija i razvoj civilnoga društva*

Natječaj za dodjelu potpora projektima koji pridonose razvoju civilnoga društva, razvoju

volonterstva, unapređenju demokratskih institucija društva i vladavini prava, primjeni novih tehnologija u razvoju civilnoga društva, informiranju i dokumentiranju razvoja civilnoga društva u Hrvatskoj, javnomu zagovaranju te projektima povezivanja udruga u Hrvatskoj vezanima uz europske integracije.

Na natječaj su se mogle prijaviti udruge i zaklade.

Visina financijske potpore za projekt:

- a) koji prijavljuje jedna udruga: od 20.000 do 80.000 kuna
- b) koji prijavljuje više udruga (najmanje tri): do 150.000 kuna.

U ovome programskome području dodijeljeno je 39 potpora u ukupnome iznosu od 3.404.218,41 kune.

6. programsko područje: *Institucionalne potpore*

Natječaj za dodjelu institucionalnih potpora predstavlja specifičan dio Programa financijskih potpora Nacionalne zaklade kojim se ciljano, na trogodišnji rok, ulaže u organizacijski razvoj ili stabilizaciju isključivo udruga registriranih u Hrvatskoj. Potpora se dobiva za daljnje djelovanje udruge i obavljanje njezine osnovne djelatnosti.

U natječaju su predviđene 3 kategorije institucionalnih potpora:

- 1. kategorija - potpora do 350.000 kuna
- 2. kategorija - potpora do 150.000 kuna
- 3. kategorija - potpora do 50.000 kuna.

U ovome programskome području dodijeljeno je:

- a) u 1. kategoriji 10 potpora u ukupnome iznosu od 496.992 kune
 - b) u 2. kategoriji 10 potpora u ukupnome iznosu od 1.389.935,54 kune
 - c) u 3. kategoriji 10 potpora u ukupnome iznosu od 3.227.993,28 kuna.
- Ukupno je za sve 3 kategorije potpora dodijeljeno 5.114.920,82 kune.

U svim navedenim programskim područjima javnim natječajima u 2005. godini dodijeljene su **162** potpore organizacijama civilnoga društva u ukupnom iznosu od **11.517.788,77 kuna**.

Važno je napomenuti da se sve prijave na natječaje Nacionalne zaklade otvaraju komisijski, u nazočnosti dvoje vanjskih članova, nakon čega prijave koje zadovolje formalne uvjete natječaja procjenjuju stručnjakinje i stručnjaci u dva samostalna stručna tijela:

Programskome odboru za procjenu (za 1. i 2. programsko područje) i Savjetu za strateška ulaganja u razvoj civilnoga društva (za 4. i 6. programsko područje). Na temelju njihovih procjena i prijedloga odluka Upravni odbor Nacionalne zaklade odobrava ukupne iznose sredstava za odobrene inicijative, projekte i institucionalne potpore.

b) Kontinuirano otvoren natječaj

5. programsko područje: *Natječaj za sufinanciranje sudjelovanja na međunarodnim skupovima i sudjelovanja inozemnih stručnjaka u Hrvatskoj*

Sufinanciranje sudjelovanja na međunarodnim skupovima za organizacije civilnoga društva ili za sudjelovanje inozemnih stručnjaka u Hrvatskoj odobrava se kontinuirano tijekom cijele godine uz uvjet da se zahtjev za sufinanciranje podnese najkasnije 30 dana prije održavanja skupa na kojem predstavnici organizacija žele sudjelovati ili skupa u Hrvatskoj na koji dolazi

inozemni stručnjak. Važan je preduvjet da skup mora biti relevantan za razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj, a prednost imaju one organizacije čiji predstavnici na tim skupovima imaju prihvaćeno izlaganje.

U 2005. godini odobreno je 28 potpora za predstavnice i predstavnike udruga kojima je na taj način sufinanciran odlazak na međunarodni skup, u što je uloženo 156.275,96 kuna. Za sudjelovanje inozemnih stručnjaka na skupovima koje su organizirale udruge u Hrvatskoj odobreno je 6 potpora u ukupnome iznosu od 36.612,99 kuna.

U ovome programskome području, u okviru kojega se potiče međunarodno umrežavanje i prijenos znanja nuždan za daljnji razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj, odobrene su **34** potpore u ukupnome iznosu od **192.888,95 kuna**.

Javno dostupni podaci

Svi podaci o odobrenim potporama mogu se naći na internetskoj stranici Nacionalne zaklade <http://zaklada.civilnodrustvo.hr>

Pitate? Odgovaramo.

Odgovara: mr. sc. Marija Zuber
savjetnica i urednica u časopisu *Računovodstvo i financije*

Donacije članovima, zaposlenicima i drugim osobama za liječenje i kupnju lijekova

Pitanje:

Plaća li se na namjenske donacije koje neprofitna organizacija daje fizičkim osobama za liječenje, kupnju nužnih lijekova, plaćanje operacija i sl. porez na dohodak? Podliježu li darovani iznosi plaćanju doprinosa za obvezna socijalna osiguranja?

Odgovor:

Zakonom o porezu na dohodak (*Nar. nov.*, br. 177/04) u čl. 9 st. 2 toč. 2.7 propisano je da se dohotkom ne smatraju primici koje fizičke osobe ostvare po osnovi darovanja pravnih i fizičkih osoba namijenjeni za podmirivanje zdravstvenih potreba, uz uvjet da ti izdaci nisu pokriveni osnovnim, privatnim ni dopunskim zdravstvenim osiguranjem. Po ovoj osnovi neprofitne organizacije mogu svojim članovima i drugim fizičkim osobama, osim zaposlenicima, neoporezivo isplaćivati novčane donacije namijenjene za plaćanje operativnih zahvata, liječenje, kupnju lijekova i nabavu ortopedskih pomagala.

Uvjeti koji moraju biti ispunjeni za isplatu neoporezivih donacija za liječenje, propisani su čl. 6 st. 6 Pravilnika o porezu na dohodak (*Nar. nov.*, br. 95/05). Riječ je o sljedećim uvjetima:

1. darovana sredstva moraju biti uplaćena sa žiro-računa neprofitne organizacije na žiro-račun fizičke osobe kojoj se daje donacija ili na žiro-račun ustanove ili druge organizacije u zemlji ili u inozemstvu kod koje se kupuje usluga liječenja, lijek ili ortopedsko pomagalo
2. neprofitna organizacija kao davatelj donacije mora raspolagati vjerodostojnim ispravama o stvarno nastalim izdacima (račun za izvršene zdravstvene usluge i drugo)

3. fizička osoba primatelj donacije ne smije biti u radnome odnosu kod davatelja donacije.

Nabrojani uvjeti moraju biti ispunjeni kumulativno. Uz zadovoljenje propisanih uvjeta, neprofitna organizacija može davati donacije namijenjene za liječenje, kupnju lijekova i plaćanje operativnih zahvata u zemlji i inozemstvu svojim članovima i drugim fizičkim osobama, ali ne i osobama koje su u radnome odnosu u toj organizaciji. Darovani iznosi ne podliježu plaćanju poreza na dohodak ni doprinosa za obvezna osiguranja.

Ako se donacije za podmirivanje zdravstvenih potreba daruju zaposlenicima koji su u radnome odnosu kod isplatitelja, ta je isplata u poreznome smislu izjednačena s isplatom plaće i podliježe plaćanju doprinosa iz plaće, doprinosa na plaću i poreza na dohodak.

Posluživanje alkoholnih pića u prostorijama udruge

Pitanje:

Smije li udruga kao neprofitna organizacija u svojim poslovnim prostorima posluživati alkoholna pića?

Odgovor:

Ne, to nije dopušteno. Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti (*Nar. nov.*, br. 49/03 - proć. tekst i 117/03) propisano je tko može obavljati ugostiteljsku djelatnost. Ugostiteljsku djelatnost mogu obavljati trgovačka društva, zadruge, trgovci pojedinci i obrtnici koji ispunjavaju uvjete za obavljanje ugostiteljske djelatnosti. Udruge i druge neprofitne organizacije nisu navedene u čl. 3 Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti, iz čega proizlazi da ne mogu obavljati ugostiteljsku djelatnost.

Međutim, u čl. 6 Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti propisano je da se ne smatra obavljanjem ugostiteljske djelatnosti pripremanje i posluživanje toplih i hladnih napitaka, bezalkoholnih pića i jednostavnih jela koje pravne i fizičke osobe organiziraju za potrebe svojih djelatnika i članova u svojim poslovnim prostorijama.

Dakle, udruge kao pravne osobe mogu u svojim poslovnim prostorijama posluživati samo napitke, bezalkoholna pića i jednostavna jela, ali s obzirom na to da ne mogu obavljati ugostiteljsku djelatnost, ne smiju posluživati alkoholna pića.

Sa svih strana

GRAĐANSKI GLAS - najstarija emisija o civilnome društvu u Hrvatskoj

Na prvome programu Hrvatskoga radija od 2000. emitira se emisija *Građanski glas*, posvećena civilnomu društvu i nevladinim udrugama.

Emisiju je pokrenula novinarka redakcije za unutarnju politiku i gospodarstvo Aleksandra Funes, a od 2004. uređivanje i vođenje emisije preuzela je Marija Gerbec Njavro.

Riječ je o najstarijoj emisiji u Hrvatskoj koja se bavi radom organizacija civilnoga društva, a svrha joj je informirati i poučiti javnost o civilnome društvu i postignućima nevladina sektora. *Građanski glas* emitira se jedanput na mjesec, utorkom od 9 do 10 sati, na prvome programu Hrvatskoga radija. Sljedeća je emisija na programu 27. ožujka.

Emisija je bila koncipirana tako da se s gostima u studiju razgovaralo o jednoj aktualnoj temi te smo se u *Građanskome glasu* bavili suočavanjem s prošlošću, odnosom komunizma i fašizma, nasiljem u obitelji, *mobbingom*, *bullingom*, problemima seksualnoga odgoja u

školama, pravom na dostupnost informacija te korupcijom u društvu. Bavili smo se i temama kao što su zaštićeni najmoprimci i projekt *Družbadrija*, zatim zaštitom prava potrošača te zakonskim prijedlozima zabrane rada nedjeljom. U prošloj godini komentirali smo i rezultate predsjedničkih izbora, progovorili smo o stupnju razvitka civilnoga društva u Hrvatskoj, o problemima financiranja udruga i projektima kojima se one bave te o prepoznatljivosti udruga i njihova rada u javnosti.

Budući da smo, zbog koncepcije, zaobišli mnogobrojne događaje i probleme kojima su se udruge bavile u mjesec dana između dviju emisija, od ove godine emisija ima oblik mozaičnoga magazina, u kojemu donosimo novosti iz civilnoga života i rada nevladina sektora, ali se i dalje detaljnije bavimo jednom glavnom temom. U sljedećoj emisiji više ćemo vremena posvetiti stanju ženskih ljudskih prava u 2005., a građane ćemo informirati o pripremama udruga za pregovore za ulazak u Europsku uniju te o internetskim stranicama namijenjenima civilnomu društvu.

Tijekom više godina rada surađivali smo s većinom poznatijih udruga: HHO-om, *Gongom*, udrugom B. A. B. E. i CESI-jem te još nekim udrugama okupljenima u *Ženskoj mreži*, zatim s *Plavim telefonom*, udrugom *Djeca prva*, udrugom *Mobbing*, Partnerstvom za društveni razvoj, *Eko-Kvarnerom*, Zelenom akcijom, Centrom za mirovne studije, udrugom *Prijatelji životinja* i s mnogima drugima.

Marija Gerbec Njavro, urednica i voditeljica *Građanskoga glasa*

Savez društava distrofičara Hrvatske dobio najviše hrvatsko priznanje za svoj web-portal

Izdavačka kuća Vidi i HGK na svečanosti u hotelu *Esplanada* proglasili su 16. prosinca 2005. 100 najboljih hrvatskih internetskih stranica u 10 kategorija, koje su odabrane u okviru natječaja *Vidi Web Top 100-2005*.

Na svečanosti je posebnu **Premijerovu nagradu, najvažnije hrvatsko internetsko priznanje za web-stranicu**, dobio web-portal [Saveza društava distrofičara Hrvatske /www.sddh.hr/](http://www.sddh.hr), autorski i dizajnerski rad Tomislava Golla. Portal je nagrađen za posebna postignuća na području zaštite i promicanja ljudskih prava, posebno u izjednačavanju uvjeta života ljudi s dodatnim potrebama i edukaciji najšire javnosti o problemima osoba s invaliditetom. Pohvaljene su i zamijećenost, lakoća pristupa, suvremenost koncepcije, kontinuirano ulaganje u poboljšanje postojećih usluga, usluge koje prate nove tehnologije, a ponajprije sadržaj, koji je iznimno koristan i opravdava ideju radi koje je stvoren. Nagradu je u ime predsjednika Vlade dr. Ive Sanadera uručila potpredsjednica Vlade i predsjednica Vladina povjerenstva za osobe s invaliditetom **Jadranka Kosor**.

Nagrade *Vidi Web Top 100* medijska kuća i časopis *Vidi* dodjeljuju već šestu godinu zaredom na temelju nacionalnoga internetskoga natječaja, na koji je ove godine bilo prijavljeno čak 2900 web-stranica.

Premijerova nagrada ove je godine dodijeljena četvrti put, a izaslanica premijera, potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Jadranka Kosor je pozvala sve da posjećuju ne samo nagrađeni web-portal Saveza društava distrofičara Hrvatske nego i stranice ostalih udruga osoba s invaliditetom kako bi se bolje upoznali s njihovim svakodnevnim životom i problemima.

Predsjednik SDDH **Tomislav Goll**, kao predsjednik Saveza, ali i kao autor i urednik nagrađenoga portala, zahvalio je na priznanju te je istaknuo da je osobama s neuromuskularnim bolestima, a njih je u Hrvatskoj oko 4500 i okupljene su u 30 udruga, internet često jedini prozor u svijet, pa je tako i *web*-portal SDDH mjesto na kojem mogu pronaći važne informacije o svojoj bolesti. Gospodin Goll najavio je veliku nacionalnu kampanju u povodu 21. svibnja, Nacionalnoga dana osoba oboljelih od neuromuskularnih bolesti, te je pozvao sve gospodarstvenike da pomognu Savezu distrofičara, koji u ovu kampanju kreće pod sloganom *I vaše je srce mišić*.

Organizator natječaja *Vidi Web Top 100*, u skladu s brojem 100 u nazivu natječaja, otvorio je za njegov 100. rođendan stranicu **Dragutinu Tadijanoviću**, najvećemu hrvatskomu živućemu pjesniku. Stranica se nalazi na adresi www.tadijanovic.com

Godišnja nagrada *Handicap Internationala* za 2005. godinu dodijeljena udruzi *Dodir*

Hrvatska udruga gluhoslijepih osoba *Dodir* osvojila je prvu nagradu za najbolju praksu u osiguravanju služba za potporu osobama s invaliditetom, promicanju samozastupanja, inkluzije i održavanja partnerstva sa zajednicom na području jugoistočne Europe. Nagradu je dodijelila svjetska organizacija za pružanje potpore osobama s invaliditetom *Handicap International*.

Nagrada je dodijeljena 25. siječnja 2006. u hotelu *Panorama* u Zagrebu.

Za ovu nagradu natjecale su se nevladine organizacije, organizacije osoba s invaliditetom te privatne i javne službe u kojima se pružaju usluge osobama s invaliditetom iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Makedonije, Rumunjske, Srbije i Crne Gore te s Kosova.

Organizacija koja je postigla najveći uspjeh u zadovoljavanju vrlo visokih kriterija za dodjelu te nagrade jest *Dodir*, hrvatska udruga gluhoslijepih osoba koja gluhoslijepim osobama pruža potporu u edukaciji, samozastupanju, prenošenju informacija i lobiranju za ostvarivanje prava te organizira tečajevne znakovnoga jezika.

Povjerenstvo za dodjelu nagrade ovako je obrazložilo svoju odluku: <*Dodir* je organizacija koja je u svojem radu posvećena stvaranju društva utemeljenoga na različitosti. Tijekom 11 godina postojanja postigli su iznimne uspjehe i ostvarili mnoga partnerstva u društvu, utjecali su na zakonske promjene kojima se poboljšao status osoba s invaliditetom u Hrvatskoj, obrazovne su institucije učinili dostupnima gluhoslijepim osobama te su promovirali svoje članove kao osobe koje imaju jednaka prava i mogućnosti u zajednici.>

***Civildreta*: nova emisija o civilnome društvu na Radiju 101**

Iva Vukušić, urednica

***Civildreta* je emisija o civilnome društvu koja nastaje u suradnji Radija 101, Centra za mirovne studije i H-altera.**

Emisija se emitira svakoga drugoga utorka na Radiju 101 u 19 i 5, a podupire je *Academy for Educational Development* sredstvima US AID-a. Do danas smo se bavili odnosom javnosti

prema nevladinim organizacijama, edukacijom za ljudska prava i demokratsko građanstvo, politikama prema mladima, suočavanjem s prošlošću i azilom. Cilj je emisije problematizirati teme kojima se bave organizacije civilnoga društva kako bi se povećala zapaženost tih organizacija u javnosti.

Civildretu pripremaju Toni Gabrić, Marina Kelava i Mirna Bačun iz *H-altera*; Gordan Bosanac i Emina Bužinkić iz CMS-a, a vodi je Dubravka Bratoljić. Emisiju uređuje Iva Vukušić, a sadržaj emisije i rasprave o pojedinim temama slušatelji mogu pratiti i na www.h-alter.org. U svakoj emisiji *Civildrete* u studiju imamo goste, a neki od njih bili su Vesna Teršelič iz udruge *Documenta*, Siniša Ratković, Renata Franc iz Instituta društvenih istraživanja, Duška Pribičević Gelb te Tomislav Tomašević iz Mreže mladih Hrvatske.

Za emisiju su govorili Drago Hedl, Sanja Sarnavka iz udruge B.a.B.e., Boris Dežulović, Srđan Dvornik iz HHO-a, Katarina Kruhonja iz Centra za mir i nenasilje iz Osijeka, Jagoda Munić iz Zelene akcije, Sanja Juras iz *Kontre*, Kristijan Grđan, Vedrana Spajić - Vrkaš s Filozofskoga fakulteta, Berto Šalaj s Fakulteta političkih znanosti i dr. Sve su to ljudi aktivno uključeni u rad različitih nevladinih organizacija, obrazovnih institucija, ministarstava i lokalnih vlasti. *Civildreta* će se u sljedećim emisijama baviti pravom na pristup informacijama, položajem žena u Hrvatskoj, odnosom prema siromašnima i dr. Svaka je emisija *Civildrete* nov izazov jer je tema koju problematizira drugačija. U tom smislu, raditi tu emisiju posebno je zadovoljstvo.

Dodirov tim izdao *Kraljevnu na zrnju graška*, prvu interaktivnu bajku na DVD-u na hrvatskome znakovnome jeziku

Ivona Salaj, udruga *Dodir*

Mnogima od nas djetinjstvo znači bezbrižnost, igru, zabavu i nadasve pregršt mašte. Ono što u tome vremenu najviše oplemenjuje i obogaćuje dječji svijet mašte zasigurno su bajke. Prikazane u tiskanome obliku, pretočene na filmsko platno ili u digitalnome obliku - svejedno! Važno je da djeca imaju mogućnost ući u taj svijet u kojem je sve moguće, u kojem se briše granica između stvarnosti i mašte.

Ipak, gluhoj i gluhoslijepoj djeci zbog komunikacijske barijere taj je svijet ostao potpunom nepoznanicom i nisu mogla, kao njihovi vršnjaci koji čuju, ući u njega i uživati u bajkama. Udruga *Dodir* tu je, može se reći bivšu praksu promijenila.

Naime, *Dodirov* tim izdao je prvu interaktivnu bajku na DVD-u u kojoj su **glumili gluhi glumci (Damir Lugarić, Srećko Šantek i Vanda Šagovac)** u kostimima koje je doniralo kazalište *Gavella*. Na znakovnom jeziku odigrali su *Kraljevnu na zrnju graška* u **dvorcu Trakošćan**.

Na inovativan, zabavan i edukativan način omogućili su i djeci kojoj to dosad nije bilo moguće da s pomoću znakovnoga jezika uđu u svijet bajki učeći, istražujući i igrajući se.

Akciji kojoj je namjera bila omogućiti i gluhoj i gluhoslijepoj djeci da zakorače u svijet bajki pridružio se i poznati izdavač i lanac popularnih knjižara *Algoritam*. Osim što se bajka može

kupiti na svim njihovim prodajnim mjestima, isječci iz nje predstavljeni su u *Algoritmovim* prodavaonicama. Bajku po cijeloj Hrvatskoj promoviraju Udruga *Dodir* te glumci.

Jedna rasa - ljudska rasa

Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava je savez nevladinih, neprofitnih udruga koje rade na ostvarivanju i unapređenju ljudskih prava, razvoju demokracije i vladavine prava u Hrvatskoj.

Članice Koalicije za promociju i zaštitu ljudskih prava:

Centar za građanske inicijative **POREČ**; Centar za mir, nenasilje i ljudska prava **OSIJEK**, **HOMO - PULA**; Centar za mir i psihosocijalnu pomoć **VUKOVAR**; Organizacija za građanske inicijative **OSIJEK**, Udruženje za mir i ljudska prava Baranja **BILJE**, Dalmatinski odbor solidarnosti **SPLIT**; Srpski demokratski forum **ZAGREB**, Odbor za ljudska prava **KARLOVAC**

Povodom Međunarodnog dana borbe protiv rasizma, 21. ožujka, članice Koalicije već drugu godinu zaredom provode kampanju kojoj je cilj skrenuti pozornost javnosti da je ljudska rasa - jedna rasa!

Stoga su 21. ožujka 2005. godine u gradovima: Puli, Poreču, Osijeku, Zagrebu, Karlovcu, Vukovaru, Splitu, Benkovcu, Zadru, Belom Manastiru, aktivisti Koalicija dijelili ove razglednice građanima s molbom da ih pošalju na što više adresa kako bi pridonijeli stvaranju klime tolerancije i jednakosti građana bez obzira na različitost.